

Samfunn for alle

Nr 5 | 2025

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

En fars kamp

Side 12

Statsbudsjettet

Side 6

Bruk av tvang ute av kontroll

Side 20

Erfaringsutvalget

Side 24

Snart legger vi 2025 bak oss

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

For NFU har det vært et travelt år. Først og fremst må jo Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsett funksjonsevne (CRPD) nevnes. Det har gått 19 år siden Norge undertegnet, og 12 år siden vi ratifiserte konvensjonen. I drøyt 12 år har NFU, sammen med resten av vår bevegelse, arbeidet hardt og målrettet for å få CRPD inn i Menneskerettsloven. Ikke for at det vil gi nye rettigheter, men for å likestille den på linje med barnekonvensjonen og kvinnekonvensjonen. Endelig ser det ut til å skje. 9. desember skal Stortinget bestemme. Vi krysser fingrene for at det blir som vi har jobbet for.

NFU klaget i 2022 staten inn for Diskrimineringsnemnda (DN) fordi staten har lagt opp til at bankID skal brukes for å logge inn på offentlige tjenester. BankID er en privat løsning som mange med utviklingshemning ikke får, noe NFU mener er diskriminerende. Vi fikk ikke medhold, og tok derfor saken til Sivilombudet. Sivilombudet mente DNs avgjørelse var feil. 2. desember skal saken behandles på nytt. Vi krysser fingrene for at det blir riktig avgjørelse denne gangen.

Dessverre har vi også sett en rekke saker vi betegner som tvangsflyttinger. Mange kommuner har startet å si opp husleieavtaler de har med mennesker med utviklingshemning. Mange har bodd i sin leilighet i mange år. Noen så lenge som over 30 år. For kommunen handler dette kun om penger, og å spare på å flytte mange sammen. Individuelle tjenester og behov er ikke førende. Ansvarsreformen la til grunn at kommunene ikke skulle samle mer enn 4-6 leiligheter under samme tak. Det forholder de seg ikke til lenger. Nå er 12-20 mer naturlige tall.

NFU har i en rekke år arbeidet for at alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) skal få sin plass i språkloven. Det å ha et språk er grunnleggende for å ta imot og bearbeide informasjon fra omverdenen på alle livsområder gjennom hele livet, ikke bare i opplæringssituasjoner på skolen. For noen er ASK deres morsmål. Det må av den grunn ikke ses på som et hjelpemiddel eller tiltak. I 2021 kom Stortinget med anmodningsvedtak og vi hadde tro på at regjeringen skulle ta dette inn i budsjettet for 2026. Men regjeringen konkluderte med at ASK kun er et hjelpemiddel, akkurat som tegnspråk ble ansett som på 70-tallet. Historien gjentar seg, men NFU gir seg ikke med dette. Vi fortsetter arbeidet.

Dette var litt godt og litt vondt fra året som er gått. Administrasjonen ønsker dere alle *en god jul og et godt nytt år.*

Samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Fem utgivelser per år

Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:

Tom Tvedt
tom.tvedt@nfunorge.org

Redaktør:

Niclas Tokerud
niclas@nfunorge.org

Korrektur:

Helene T. Strøm-Rasmussen

Adresse:

Samfunn for Alle
NFU Postboks 8954
Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50

E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFUnorge

Annonseakvisør:

Salgs Forum AS
Tlf: 915 90 578
E-post: post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Alexander Berg jr.

Design og layout: ogLilleby.no
Trykk: Ålgård Offset AS

Utgivelse 1, 2026 kommer uke 8

Frist for saker: 21. januar

Annonsefrist: 21. januar

Innhold

- 2** Fra generalsekretæren
- 4** Leder: Tom Tvedt
- 6** Statsbudsjettet
- 10** Lettlest: Statsbudsjettet
- 12** Tvangsflytting
- 18** Store penger, små renter
- 20** Bruk av tvang ute av kontroll
- 24** Erfaringsutvalget
- 28** NFU-konferansen 2026
- 30** TV-aksjonen: 250 millioner takk!
- 32** Internasjonalt: Verdenskongress
- 34** NFU trenger din hjelp!
- 36** SAFO: Julemagi og juleønsker
- 38** Perlekongen med kunstutstilling
- 42** Visste du at: Dialog mellom pårørende og tjenesteytere
- 44** Butikken

Kjære stortingsrepresentanter: – Gratulerer med valget!

Norge har fått et nytt storting. 169 representanter tar sete, og vil de neste fire årene ta en rekke beslutninger som påvirker hverdagen for mennesker med utviklingshemning. Vi har derfor bestemt oss for å gi denne utgaven av bladet gratis til alle representantene.

Tom Tvedt
Forbundsleder

Vi i Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) vil gratulere dere med valget til Stortinget. Samtidig vil vi uttrykke vår oppriktige glede over muligheten til å samarbeide med dere de kommende fire årene. Som våre representanter skal dere være med å forme retningen for Norge – og for oss er det avgjørende at den retningen inkluderer alle.

NFU er en organisasjon stiftet i 1967 av foreldre. I dag er vi 9000 medlemmer, med 15 fylkeslag og lokallag i hele Norge. Vi jobber for mennesker med utviklingshemning, men først og fremst er vi en menneskerettighetsorganisasjon. Vi arbeider for et samfunn der alle har samme muligheter til å leve gode, frie og selvbestemte liv. Dette forplikter, og det krever politisk mot.

Ansvarsreformen på 1990-tallet var et historisk vendepunkt. Den innebar et tydelig brudd med institusjonalisering og åpnet for et liv i lokalsamfunn, med selvbestemmelse og likeverd som grunnpilarer. Reformen var ikke bare en velferdsreform – den var en menneskerettighetsreform. Den markerte at også mennesker med utviklingshemning er borgere med rettigheter, ikke objekter for omsorg.

Utviklingen går i feil retning

Vi ser en økende bruk av tvangsflytting, der mennesker mister hjemmene sine uten reell medvirkning. Vi ser altfor få VTA-plasser (Varig tilrettelagt arbeid),

noe som stenger mange ute fra arbeidslivet og fratar dem både sosialt fellesskap og økonomisk trygghet. Og vi ser at mange elever med utviklingshemning fortsatt ikke får standpunktkarakterer eller vurdering som er i tråd med opplæringsloven – som om deres innsats teller mindre enn andres.

Mange har ikke bank-ID, som totalt utestenger dem fra vårt samfunn som er sterkt drevet av digitalisering.

Slike praksiser er ikke bare uheldige. De er menneskerettslige brudd.

Derfor er det helt nødvendig at CRPD – FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsett funksjonsevne – tas inn i menneskerettighetsloven. Først når CRPD får forrang i norsk rett, vil vi ha et reelt verktøy for å sikre likeverd, rettssikkerhet og deltakelse. Først da vil vi kunne forhindre lovstridige tvangsflyttinger, sikre rett til utdanning på lik linje med andre og sørge for at mennesker med utviklingshemning kan delta i arbeidslivet på egne premisser.

Vi håper dere bruker stortingsperioden til å styrke menneskerettighetene – ikke svekke dem. Norge skal være et samfunn for alle, og vi i NFU står klare til å samarbeide, utfordre og bidra for å nå dit.

Vi håper du og ditt parti står på den rette siden av historien når dere voterer om CRPD den 9. desember.

Skap sommerminner for livet!

Solgården i Spania

Ferie for alle

2026 i salg nå!

Inkludert:

- Bagasjeservice
- Eget charterfly
- Transfer
- Norsktalende personale
- Helsepersonell
- Aktiviteter og underholdning for hele familien

Barnerabatt

Ledsagerstøtte – les mer på solgarden.no

Vi har:

- Flere basseng
- Plaskebasseng
- Minigolf
- Tennisbane
- Turterreng
- Treningsrom
- Tilrettelagt for rullestoler

Vi praktiserer ikke enkeltromstillegg

Følg oss på

For mer informasjon og bestilling: solgarden.no
E-post: booking@solgarden.no • Tlf 24 14 66 60

Det store slaget om pengene: Slik kjemper vi for dine rettigheter

Hver høst legges de økonomiske rammene som styrer livene våre. For NFU er statsbudsjettet mer enn tallkolonner i et Excel-ark; det er kampen for et verdig liv, retten til arbeid, og muligheten til å bestemme over egen hverdag. I år har NFU møtt opp på Stortinget med en klar beskjed: Vi godtar ikke at menneskerettigheter salderes bort.

TEKST: Niclas Tokerud

FOTO: Morten Brakestad

Når finansministeren legger frem regjeringens forslag til statsbudsjett, går startskuddet for en av årets viktigste perioder i NFU. Vi finkjemmer dokumentene på jakt etter satsinger – og kutt. Sannheten om budsjettforslaget for 2026 er at selv om det finnes lyspunkter, er det store hull som må tettes for at Norge skal leve opp til forpliktelsene i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Gjennom høsten har NFU levert omfattende høringsvar og møtt politikere i en rekke av Stortingets komiteer. Her er den fulle oversikten over de viktigste sakene vi har løftet frem, og hva vi krever endret før budsjettet spikres.

1. Arbeidsliv: Kampen mot utenforskap

NFU arbeider utrettelig for at mennesker med utviklingshemning skal bli anerkjent som den uutnyttede ressursen de er. Altfor mange stenges ute i dag. Vi har derfor rettet søkelyset mot kapittel 634 i budsjettet, som omhandler arbeidsmarkedstiltak.

Vi trenger flere plasser – nå. Regjeringen har selv anslått at behovet for varig tilrettelagt arbeid (VTA) krever 1000 nye plasser i året. Stortinget har også tidligere bedt regjeringen om å styrke opptrappingsplanen for å nå dette målet.

– Det er bra at arbeidet med å øke antall plasser fortsetter, men det må ytterligere styrking til, sier NFU i sitt høringssvar. Vi krever derfor penger på bordet til 1000 nye plasser allerede i 2026.

Transport skal ikke være en hindring. Hva hjelper det med en jobb hvis du ikke kommer deg dit? NFU ser at transport ofte er en barriere for å være i arbeid. I dag er regelverket for tilskudd til arbeids- og utdanningsreiser slik at de som jobber i VTA og VTA i ordinær bedrift (VTA-O) ikke kvalifiserer for ordningen. Dette mener NFU er en urettferdig forskjellsbehandling. VTA og VTA-O er fullverdige arbeidsforhold.

Vi har bedt komiteen instruere regjeringen om å endre regelverket slik at også våre medlemmer får rett til arbeidsreiser på lik linje med andre.

STATSBUDSJETTDAGEN

er hektisk for finansminister Jens Stoltenberg, opposisjonen, men også for organisasjonene som har en mening om tallene som legges frem – som NFU.

Diskriminering i assistanseordningen. Også ordningen med funksjonsassistanse i arbeidslivet – som gir praktisk bistand på jobb – er i dag stengt for mennesker med utviklingshemning. Den er forbeholdt personer med fysiske funksjonsnedsettelse.

– Det er fra vårt synspunkt diskriminerende, fastslår NFU. Mange med utviklingshemning ville hatt langt bedre forutsetninger for å lykkes i det ordinære arbeidslivet med denne bistanden. Vi krever at ordningen åpnes for kognitive funksjonsnedsettelse og for ansatte i VTA-O.

2. Boligkrisen: Nei til institusjoner!

Boligpolitikken er kanskje området hvor utviklingen går raskest i feil retning. Stadig flere kommuner satser på store samlokaliseringer. Veien tilbake til fortidens institusjoner blir stadig kortere.

Skremmende tall. Statistikken taler for seg selv: Fra ansvarsreformen i 1991 og frem til i dag har gjennomsnittlig antall beboere per bofellesskap økt fra 3,8 til

hele 9,1. Dette er stikk i strid med intensjonene om et selvstendig liv.

Når kommunene bygger stort, forsvinner valgfriheten. Mange opplever at de må samkjøre livet sitt med naboen, eller at det er «inntid» klokken 19.00. Dette er klare brudd på menneskerettighetene.

NFUs krav til Husbanken. Vi mener Husbanken må brukes som et verktøy for å stoppe denne utviklingen. Vi har bedt Stortinget om en tydelig instruks:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en tydeliggjøring i regelverket om at kommuner som velger å bygge samlokaliserte enheter med mer enn seks enheter, ikke vil få innvilget lån eller tilskudd via Husbanken.»

Startlån som ikke virker. Drømmen om å eie egen bolig er uoppnåelig for mange. Selv om personer med utviklingshemning skal være en prioritert gruppe for startlån, prioriterer mange kommuner i praksis kun barnefamilier. I tillegg møter våre medlemmer en →

«egenkapital-felle»: Fordi man ofte trenger større plass (f.eks. til assistenter/hjelpemidler), blir boligen dyrere. Dyrere bolig krever høyere lån, som igjen krever høyere egenkapital – penger de færreste har mulighet til å spare opp. NFU krever regelverksendring som gir øremerkede tilskudd til egenkapital, slik at startlånordningen faktisk fungerer for vår gruppe.

3. Rettssikkerhet i fritt fall?

NFU ser med stor bekymring på rettssikkerheten til mennesker med utviklingshemning. Vi er avhengige av et sterkt tilsynsapparat, men signalene er alarmerende.

Statsforvalteren har ikke råd til å møte oss og melder at de mangler midler. Da NFU i Møre og Romsdal forsøkte å få til et møte med sin statsforvalter for å diskutere kritiske saker som samlokalisering og vergemål, var svaret sjokkerende:

«Vi har ikke lenger økonomi, tid eller folk til å delta på møter med ulike interesseorganisasjoner, selv om formålene og intensjonene er gode».

Dette er en krise. Hvis rettssikkerhetsmyndigheten ikke har tid til å møte dem de skal beskytte, hvem skal da passe på? Vi vet fra det landsomfattende tilsynet i 2016 at det ble funnet lovbrudd i 79 prosent av undersøkte kommuner. Vår erfaring er at det fortsatt foregår omfattende svikt. NFU krever at tilsynsmyndighetene styrkes betraktelig, spesielt rettet mot barneboliger og avlastning, hvor statistikken viser at kun 10 prosent av boligene har hatt tilsyn de siste årene.

Kutt i rettshjelp. Regjeringen foreslår å kutte 20 millioner kroner til spesielle rettshjelpiltak. NFU er en av organisasjonene som har mottatt slike midler for å gi gratis juridisk bistand. – Vi ser en betydelig økning i saker hvor utviklingshemmede blir tvangsflyttet eller nektet grunnleggende tjenester. Regjeringen argumenterer med at den generelle ordningen for fri rettshjelp utvides, men de glemmer at områder som helse- og omsorgsrett, vergemål og diskriminering ikke dekkes av den vanlige ordningen. NFU ber innstendig om at kuttet reverseres.

Fra vergemål til beslutningsstøtte. Norge har fått kritikk fra FN for vergemålsordningen. NFU mener dagens lovverk ikke fungerer. Vi krever en helt ny lov som bygger på beslutningsstøtte – hjelp til å ta egne valg på egne premisser – fremfor et vergemålssystem man blir «underlagt» basert på diagnose.

4. Skole og utdanning: En skole for alle?

Målet om en universelt utformet nærscole innen 2030 ser ut til å ryke. Ifølge veikartet skulle vi vært halvveis nå, men det er vi ikke. – Manglende universell utforming forsterker utenforskapet og hindrer elever i å bli en del av fellesskapet, påpeker NFU. Vi krever at rentekompensasjonsordningen for skolebygg må stille krav om universell utforming, og at det settes av øremerkede midler til oppgradering av eksisterende skoler.

NÅR STATSBUDSJETTET er lagt frem, begynner maratondagen og pressen skal formidle konsekvensene av budsjettet.

DET ER IKKE FÅ sider med saksdokumenter man skal gjennom. Det legges frem et helt statsbudsjett dokument for hvert departement.

NÅR BUDSJETTENE er lest og fordelt til komiteer, er det organisasjonenes tur. Her er forbundsleder Tom Tvedt på høring i helse- og omsorgskomiteen.

Språk er makt. For elever som bruker Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK), er dette deres språk. Likevel behandles det ofte som et «hjelpemiddel». NFU mener ASK må inn i språkløven på lik linje med tegnspråk. I skolen må opplæring i ASK gis som tilleggstimer. I dag opplever mange at de må velge mellom å lære fag eller å lære å kommunisere. Det er uholdbart. Elevene må lære språk for å forstå, uttrykke seg og for å kunne lære.

TV BRA må reddes. TV BRA er verdens eneste TV-kanal for og med utviklingshemmede. De gjør en formidabel jobb for demokrati og ytringsfrihet, senest med valgsendingene «Bra Valg». Men rammevilkårene er for trange. Uten en økning på 2 millioner kroner i år, står kanalen i en kritisk situasjon. NFU kjemper for at TV BRA skal bestå og vokse.

6. Digitalt utenforskap

Til slutt må vi nevne «nøkkelen» til samfunnet: BankID. I dag stenges mange med utviklingshemning ute fra alt fra NAV og Helsenorge til Vipps, fordi de ikke får BankID. – Dette er en problemstilling NFU har tatt opp i mange år. Staten må sikre en løsning som gjør at alle får tilgang til de digitale arenaene, sier NFU i sitt innspill til Kommunalkomiteen.

Veien videre mot desember. NFUs arbeid med statsbudsjettet stopper ikke med høringsvarene. Frem mot den endelige behandlingen i Stortinget i desember, fortsetter vi dialogen med politikerne.

Vi minner dem på deres ansvar. Vi viser frem konsekvensene av kuttene. Og vi løfter frem løsningene som gir et samfunn for alle.

Statsbudsjettet for 2026 skal ikke bare være tall. Det skal være et verdidokument. Og NFU gir seg ikke før verdien av våre medlemmers liv gjenspeiles i hver eneste krone.

*Ønsker du å lese høringsvarene i sin helhet?
Du finner dem på nfunorge.org*

**Dette er en krise.
Hvis rettssikkerhetsmyndigheten
ikke har tid til å
møte dem de skal
beskytte, hvem
skal da passe på?**

Gjennombrudd for høyere utdanning. Det er også lyspunkter! Denne våren skrev syv studenter historie ved VID vitenskapelige høyskole, som det første kullet med utviklingshemning som gjennomførte en tilrettelagt høyere utdanning. Men – dette var et pilotprosjekt finansiert av stiftelser og kommunen. Foreløpig er det ikke bevilget penger til videre drift. NFU mener staten nå må ta ansvar og sikre at dette blir et fast tilbud.

5. Kultur og frivillighet: Varsko for ildsjelene

Lokallagene i NFU skaper liv og røre over hele landet. Mye av dette finansieres gjennom bingo. Men nye tapsgrenser som ble innført i 2025 har ført til et dramatisk fall i inntektene. – Vi ser at mange lag nå må kutte i aktivitetstilbudet. Det blir færre dansekvelder, færre turer og færre kurs. NFU støtter ansvarlig spillpolitikk, men krever en kompensasjonsordning for bortfallet av inntekter, slik man fikk da spilleautomatene forsvant.

Statsbudsjettet:

NFU kjemper for dine rettigheter

Hvert år bestemmer politikerne hvordan pengene i Norge skal brukes.

Dette kalles statsbudsjettet.

NFU har sagt klart ifra til politikerne på Stortinget.

Vi mener at menneskerettighetene må komme først.

1. Flere jobber til alle

Mange med utviklingshemning står uten jobb.

Det vil vi gjøre noe med.

Flere VTA-plasser

Vi mener det trengs 1000 nye plasser i Varig tilrettelagt arbeid (VTA) hvert år.

Reise til jobb

I dag får mange nei til støtte til arbeidsreiser.

Vi mener at de som jobber i VTA også må få dekket transport til jobb.

Hjelp på jobb

Det finnes en ordning som heter funksjonsassistanse.

Det betyr at man får praktisk hjelp på arbeidsplassen.

I dag gjelder dette bare for fysiske funksjonsnedsettelse.

Vi mener ordningen også må gjelde for personer med utviklingshemning.

2. Du skal bestemme hvor du vil bo

NFU ser at kommunene bygger stadig større bofellesskap.

I 1991 bodde det i gjennomsnitt 4 personer i hvert bofellesskap.

Nå er tallet over 9 personer.

Det ligner mer og mer på institusjoner.

Nei til store bofellesskap

Vi har bedt Husbanken om å si nei til lån hvis kommunen bygger boliger for mer enn 6 personer samlet.

Eie egen bolig

Det er vanskelig å få lån til å kjøpe egen bolig.

Startlån fungerer ikke godt nok i dag.

Vi mener reglene må endres så flere kan kjøpe sitt eget hjem.

3. Noen må passe på rettighetene dine

Statsforvalteren skal passe på at kommunene følger loven.

Men nå sier Statsforvalterne at de har for lite penger.

I Møre og Romsdal sa Statsforvalteren at de ikke hadde tid til å møte NFU.

Dette er alvorlig. Uten tilsyn kan rettighetene dine bli brutt uten at noen oppdager det.

NFU gir gratis rettshjelp til medlemmer.

Regjeringen har foreslått å kutte i støtten til organisasjoner som gir rettshjelp.

Det er vi sterkt imot.

4. En skole for alle

Mange skoler er ikke tilgjengelige for alle.

Universell utforming

Vi krever at alle nærskoler må bygges slik at alle elever kan komme inn og delta.

Språk

Noen elever bruker symboler og tegn (ASK) for å snakke.

Vi mener ASK er et språk på lik linje med norsk og tegnspråk.

Elever må få gode timer til å lære dette språket.

5. Penger til fritid og TV BRA

TV BRA er en viktig TV-kanal for utviklingshemmede.

De trenger mer penger for å kunne lage gode nyheter og reportasjer.

Bingo

Mange lokallag i NFU får penger fra bingo.

Nye regler gjør at lagene tjener mindre penger nå.

Vi ber staten om å gi en kompensasjon for dette, slik at vi kan fortsette med aktiviteter og turer.

En fars kamp for sin sønn

I de to siste årene har 50 år gamle Egil André bodd i bofellesskapet Furuholtet i Nord-Torpa. Nå vil kommunen flytte ham og de to andre beboerne i fellesskapet ned til et sykehjem på Dokka. Før det skjer, kommer faren hans på 75 år til å ta han med hjem og pleie ham der.

TEKST OG FOTO: Alexander Berg jr.

Ole Edvard Finstuen er helt tydelig på hva han vil gjøre om Nordre Land kommune gjennomfører planen sin om å legge ned Furuholtet bofellesskap på Aust-Torpa. Der bor sønnen Egil André sammen med to andre beboere.

– Jeg er 75 år, og så lenge jeg er frisk skal jeg ta meg av ham hjemme.

Vi sitter i stua til Egil André på Furuholtet sammen med Finstuen og vergene og pårørende til de to andre beboerne. Alle er helt entydige på at bofellesskapet er et trygt og godt sted for de tre å være. Dette er hjemmet deres.

Men kommunen vil noe annet, de vil flytte dem til Landmo, som er sykehjemmet i Nordre Land. Landmo ligger på Dokka. Og for å få i gjennom planene sine har de gått til oppsigelse av de tre beboerne. Noe verken Finstuen eller de andre pårørende har godtatt. Derfor har kommunen tatt dem til tingretten.

Ordfører Ola Tore Dokken i Nordre Land forteller i en e-post at beslutningen baserer seg på kommunestyrevedtak og husleielovens bestemmelser om oppsigelse av tidsubestemt leieavtale. Han trekker frem fire punkter som begrunnelse for vedtaket: Bedre tilpassede helsetjenester, økonomisk effektivisering, styrking av faglige miljøer og rekrutteringsutfordringer med å sikre tilgang på kvalifisert personell.

En aktiv gutt

Fjernt fra de politiske beslutningene, øverst oppe i Nord-Torpa, ligger gården der Egil André vokste opp. Her har

også Ole Edvard Finstuen vokst opp, og her har han og kona fostret en datter i tillegg til Egil André. Nå er det bare Finstuen igjen her. Kona har flyttet til sykehjemmet Landmo i kommunesenteret Dokka, mens datteren har stiftet familie på Lillehammer.

I 48 år bodde Egil André her frem til han for to år siden flyttet ned til Furuholtet. I alle de årene tok Finstuen og kona seg av ham, 24 timer i døgnet, syv dager i uken.

– Da han bodde hjemme byttet jeg og kona på å ligge ved siden av ham for å få med oss anfallene hans, forteller Finstuen der han står og skuer utover landskapet.

Allerede i fem månedersalderen begynte Egil André å få kramper som senere utviklet seg til epilepsianfall.

– Det ble en vane og en livsstil. Vi har prøvd å gjøre det beste ut av det, og fordi vi var selvstendig næringsdrivende kunne vi sjonglere med døgnets timer.

Egil André var en vilter krabat som var med på alt i gårdsdriften. Så vidløftig var han at de noen ganger måtte gjerde ham inn. Men gutten var nysgjerrig og ville utforske verden.

– En gang fant vi ham i bekken som renner gjennom gården.

På mange måter en ganske normal gutt. Helt til epilepsianfallene kom stadig oftere.

– Han ble dårligere og dårligere på grunn av anfallene, det var rundt ti anfall i måneden i mange år. Så vi forsto ganske tidlig at han hadde utfordringer, og på skolen måtte han ha hjelp med læringen, så det ble ikke mye læring da. I dag kan Egil André kun si ett eller to ord. →

KAMPVILLIG: Ole Edvar Finstuen kjemper en kamp for at sønnen, Egil André, skal få bli boende på Furuholtet bofellesskap i Aust-Torpa i Nordre Land. Kommunen har sagt opp leieavtalen med Egil André og de to andre beboerne. Lykkes ikke Finstuen, vil han flytte sønnen hjem til gården.

Foto: NRK

ET GODT FELLESKAP:

Til venstre Ole Edvar Finstuen med Egil André, til høyre Randi Bjørnerud med sin søster Bente og i sofaen Kjell Ingar Taae som er verge for Nils Kristian (hvilte på rommet sitt). De to andre er ansatte på Furuholtet.

KOMMUNAL FEILVURDERING:

Anna Ekrem i NFU Nordre Land mener at kommunen gjør en feilvurdering ved å overstyre beboernes rett til selv å velge hvor de vil bo. Foto:

PÅSTÅR BEDRE TILBUD: Ordfører Ola Tore Dokken i Nordre Land mener flyttingen vil gi beboerne et kvalitativt bedre tilbud: Foto:

DET ER HIT til Landmo sykehjem på Dokka Nordre Land kommune ønsker å flytte de tre beboerne på Furuholtet. Foto: Anna Ekrem

Belastning for privatøkonomien

Egil André var ofte på Statens senter for epilepsi (SSE) i Bærum, men det hjalp ikke. Tvert om.

– I starten på SSE fikk vi ikke være med inn til behandlingen, og det satte en skrekk i ham. Vi turte nesten ikke å reise dit fordi han ble redd av å være der. Og anfallene økte hver gang vi kom dit. Jeg tror det var fordi han var nervøs, forteller Finstuen.

Slike sykehusbesøk ble det reisedøgn av, og Finstuen regner at de gjennom årene var på reise med Egil André i over 1000 døgn.

– Det gikk utover økonomien, derfor var det helt avgjørende for oss å være selvstendig næringsdrivende for å ta hånd om ham. Og vi gjorde det for at han skulle ha det bra.

– Ole Edvard og kona har spart kommunen for store summer, og så skal flytting være takken, kommenterer Anna Ekrem. Hun er leder av NFU i Nordre Land.

Opplevs uverdig

De pårørende frykter at effektivisering og lavere bemanning vil true sikkerheten.

– Egil André og en av de andre beboerne er plaget med anfall, og da er det viktig at de får puste under anfallene. Derfor kan det ikke være slik at det kan gå lengre tid på Landmo enn hva det gjør på Furuholtet før de blir tatt hånd om. Det vil gå på sikkerheten løs, fremhever Finstuen.

Han peker også på kontrasten mellom det trafikkerte området på Dokka og roen på Torpa.

– Der vil det være mye trafikk ut og inn. Mens her oppe er det landlig og natur, med elgen som beiter i furuskogen rett utenfor.

Familien frykter også at reiseavstanden, som doubles, vil redusere kontakten med beboerne. Ordføreren beklager opplevelsen, men mener de har tatt bekymringene på alvor.

– Kommunen har ikke ønsket å tvangsflytte noen, men har tilbudt alternative boliger med bedre tilgang til fagkompetanse. Målet har hele tiden vært å sikre gode og trygge tjenester for tjenestemottakerne, også i fremtiden, uttaler han.

Bygd hovedsakelig på dugnad

Furuholtet bofellesskap har plass til fire beboere, men bare tre av leilighetene er i bruk. Finstuen og de andre pårørende tror kommunen bevisst har valgt ikke å la en ny beboer flytte inn i den tomme leiligheten, selv om det ifølge dem står flere i kø for plass.

– Vi tror kommunen har planlagt nedleggelsen en stund, sier Kjell Ingar Taaje. Han er verge for den ene av beboerne, en mann på 73 år som er uten nær familie.

Furuholtet ble satt opp i 1991, kommunen sto for deler av bygget, mens mye ble også gjort på dugnad av de pårørende og øvrig familie, som også har bekostet vedlikeholdet opp gjennom årene.

– Dette er sikkert det billigste i bygget i hele kommunen, oppsummerer Taaje kort.

En innbitt kamp mot overmakten

For Ole Edvard Finstuen er det ingen tvil om at sønnen må få bli boende på Furuholtet.

– Han har det så godt her, og han liker å være ute. Så jeg prøver å være her ofte, minst annenhver dag, og da går vi turer og husker på gyngen som står utenfor. Da smiler han med en gang. Han smiler til alle. Så jeg håper at vi på en eller annen måte får stoppet flyttingen.

Beboerne og deres pårørende utgjør en innbitt gjeng som ikke har tenkt å gi seg, selv om de opplever overmakten som stor.

– Kommunen trodde bare det var å kjøre over oss, og jeg tror de så på oss som et lett offer, sier Taaje.

Anna Ekrem (NFU) kritiserer kommunen for å ha valgt tingretten fremfor det kostnadsfrie lavterskeltilbudet Husleietvistutvalget.

– Vi opplever det som maktmisbruk at kommunen har valgt å stevne beboerne for tingretten, som er en kostnadskreven rettsinstans fremfor til husleietvistutvalget, som er et kostnadsfritt lavterskeltilbud, og som vi har bedt om, sier Ekrem.

Ordfører Ola Tore Dokken avviser påstandene om skjevfordelt makt og fastholder at kommunen har vektlagt dialog. – Det har vært en rekke møter med pårørende og verger, og kommunen har forsøkt å legge til rette for god samhandling og forståelse. Det er viktig for oss at alle parter blir hørt og at prosessen oppleves rettferdig, utdyper han.

Han mener beboernes bistand fra NFU – inkludert juridisk hjelp – motbeviser en påtakelig maktubalanse i saken. Ekrem er uenig, og mener møtene i liten grad ga rom for reell medvirkning.

– Kommunen med sine økonomiske muskler, egne fagfolk og juridisk kompetanse sammen med KS' store juridiske apparat er selvfølgelig en overlegen part i denne sammenhengen mot en gruppe enkeltmennesker, selv om de får bistand fra sin interesseorganisasjon. Vi opplever at kommunen kjører på med alle midler, påstår hun.

- Det er helt utenkelig å flytte Egil André til et sted hvor det er nytt personale, så blir han flyttet til Dokka, tar jeg ham hjem.

Ole Edvar Finstuen

Tross økonomisk usikkerhet valgte de pårørende å ikke anke kjennelsen som gir kommunen rett til å fremme saken for tingretten, men heller bruke ressursene på mekling i tingretten, hvor de har engasjert advokat.

Kommunens regnestykker feil?

Ole Edvard Finstuen kjemper ikke bare for sin sønns rettigheter, men også for redeligheten i saksgrunnlaget for flyttingen. Han mener at kommunens regnestykker er feil.

- Kommunen hevder at de vil spare 7,3 millioner kroner på flyttingen, men når vi spør mer detaljert om økonomien får vi ikke noe svar, forteller Finstuen.

Derfor har han satt opp sine egne kalkyler, basert på tilgjengelig økonomisk informasjon. Forutsatt fullt belegg med fire beboere og tilskudd fra Staten og egenbetaling fra brukerne, mener Finstuen at inntektene vil dreie seg om drøye fire millioner. Penger som ifølge ham altså ikke er tatt med i kommunens regnestykke.

Dokken på sin side hevder at det regnestykket administrasjonen har lagt frem for politikerne inkluderer alle inntekter og utgifter knyttet til driften av tjenestene til beboerne. Og at det derfor er et helhetlig bilde av driftskostnadene og inntektene for Furuholtet.

NFU-leder Anna Ekrem mener uansett at regnestykket svikter fordi det forutsetter at beboerne faktisk flytter til Landmo, noe de nekter å gjøre. Hun advarer om at kommunen risikerer å måtte levere tjenester på tre ulike steder, noe som vil nulle ut den planlagte effektiviseringsgevinsten.

- Sakens utgangspunkt er effektivisering av tjenester gjennom økonomiske og personalmessige besparelser, noe en ikke vil oppå ved å splitte et velfungerende bofellesskap og kanskje ende opp med tjenestebrukere lokalisert på tre ulike steder, fremhever hun.

Ikke bare litt menneskerettigheter

Furuholtet har vært forsøkt nedlagt tidligere, men det ble stoppet. Nå har kommunen fått ny motivasjon med bakgrunn i skrantende kommuneøkonomi, og de støtter seg på en tilsvarende sak i Vågå hvor kommunen der vant i retten.

- Vågå-saken har nok åpnet opp for at kommunen og KS kjører på, for saken ga kommunen medhold i at de kan si opp en leieavtale med bakgrunn i økonomi, forteller Ekrem.

I sin argumentasjon har Ekrem lagt menneskerettighetene til grunn og at omsorgstjenester skal ytes der folk bor.

- Ordføreren mener at menneskerettighetene skal gjelde for alle, men slik vi ser det kan man ikke bare gi litt menneskerettigheter.

I sitt svar hevder ordfører Dokken at kommunen har vurdert menneskerettighetene, inkludert retten til et selvstendig liv og inkludering i samfunnet.

- Men vi erkjenner at det er ulike tolkninger av menneskerettighetene, og at saken har vært krevende for alle involverte. Samtidig har kommunen et ansvar for å sikre forsvarlige tjenester til alle innbyggere, og vi vurderer at samlokalisering og styrking av fagmiljøer er nødvendig for å møte fremtidens behov, utdyper han.

Anna Ekrem mener at kommunen her gjør en feilvurdering, fordi det er ikke kommunen som avgjør om beboernes mulighet til selvstendig liv og inkludering oppfylles, det er enkeltmennesket selv.

- Kommunen setter seg over enkeltmennesker og mener de vet bedret, slår hun fast.

Ingen vurdering av konsekvensen

Ekrem mener at en av svakhetene fra kommunens side er at de ikke har gjort noen vurdering av konsekvensene.

- For sier du opp her, skal kommunen fortsatt oppfylle enkeltvedtakene til hver beboer. Det kan bety at kommunen må yte tjenester på tre ulike lokasjoner, og det må koste mer penger. Kommunedirektøren har for øvrig sagt at alle skal få bo der de ønsker å bo.

Ordføreren skriver at kommunen har lagt vekt på både beboernes behov og de langsiktige utfordringene de står overfor, men vil av hensyn til taushetsplikten kan vi ikke gå inn i detaljer om individuelle forhold.

- Vi kan imidlertid bekrefte at konsekvensene for den enkelte er vurdert i tråd med gjeldende lovverk og faglige retningslinjer, sier han. ■

PMF-lekene 2026

PMF-lekene er vårt tradisjonsrike og inkluderende skirenn som avholdes for 33. gang helga 6. - 8. mars 2026. Informasjon og påmeldingsskjema finnes her: pedermorset.no/pmf-lekene-3.

Aktivitetsuka 2026

Vi har også tradisjon for å arrangere en sommeraktivitetsuke. Den er åpen for både gamle og nye venner og avholdes fra 10. til 15. juni 2026. Informasjon og påmelding blir lagt ut i siste halvdel av mars. Følg med på pedermorset.no og facebook.com/pedermorset hvis du er interessert i å delta.

Søk nå!

Vi har startet opptaket for neste skoleår. Det kan lønne seg å søke tidlig, før alle plassene blir fylt opp. Vi svarer på søknadene fortløpende.

Vi er en frilynt skole som har drevet med tilpasset opplæring siden 1976. Alle linjer er åpne for alle. Alle elever har sin egen veileder som sørger for god oppfølging gjennom skoleåret. Alle elever bor på enerom med eget bad og toalett.

Skoleåret 2026/2027 tilbyr vi følgende linjer:

- **TEATER OG MUSIKK**
- **DIY - NATURLIG NOK**
- **MATLYST**
- **FOTBALL TILRETTELAGT**
- **HESTELIV**
- **FRILUFTSLIV**
- **FLEXI**
- **ARBEIDSTRENING**
- **STIPENDIAT**

Stipendiatlinja passer bra for deg som vil arbeide innen helse og omsorg. Her får du verdifull erfaring som du vil få stor nytte av i ditt senere yrkesliv.

Ta kontakt med oss hvis du er nysgjerrig på å vite mer om vårt tilbud. Vi tar også gjerne imot besøk! Søknadsskjema finnes her:

folkehogskole.no/skole/peder-morset

Peder Morset folkehøgskole
Fossan 23
7584 Selbustrand
Telefon: 73 81 20 00
Epost: pmf@pedermorset.no
pedermorset.no
folkehogskole.no/skole/peder-morset
facebook.com/pedermorset

Store penger

– små renter

NFU har siden vergemålsloven trådte i kraft vært kritiske til både lovens ordlyd og praktisering av den. Det har blant annet handlet om hvem loven omfatter, ordbruken, manglende selvbestemmelse, snikumyndiggjøring, fratakelse av vergeoppdrag og forvaltning av vergehavers penger.

AV: Hedvig Ekberg

Det er flere ting ved forvaltningen av midler som NFU har reagert på, men la oss holde oss til forvaltningen av midlene for nå. Det gjelder både beløpsgrensen for hva og hvilke beløp som tas til forvaltning, manglende selvbestemmelse, og hvordan midlene forvaltes.

Beløpsgrense

Det er i forskrift til vergemålsloven klargjort hvor mye penger en person kan ha på sin konto før staten tar midlene til forvaltning. Ifølge forskriftens §28 kan man ha 2G på sin konto før staten tar pengene til forvaltning. Det vil i 2025 tilsvare ca kr. 260 000. Mange har hevdet at dette er for lavt, og i 2018 kom det et forslag på høring hvor man foreslo å heve dette beløpet til 4G. Det er syv år siden, etter det har vi ikke hørt noe mer. Vi vet ikke om forslaget er lagt bort fordi det ble innsigelser eller fordi arbeidet ikke går raskere.

Hvilket beløp tas til forvaltning

Hvis en person som har verge har spart

over 2G, er det ikke slik at midler opp til 2G fritt kan disponeres og det overskytende blir forvaltet. Regelen er at ikke bare det overskytende tatt til forvaltning – men alt.

Det vil si, har man klart å spare eller arvet for eksempel kr 300 000, kan hele beløpet tas til forvaltning. Ikke bare kr 40 000. Når hele det oppsparte beløpet tas til forvaltning innebærer det at den enkelte må søke Statsforvalter om å få bruke sine egne penger hvis det gjelder noe som går utover faste løpende månedlige utgifter.

Selvbestemmelse

Det står i vergemålsloven at det skal innhentes samtykke fra personen hvis staten skal ta penger til forvaltning. Dette med unntak av de tilfellene hvor personen ikke forstår hva samtykket innebærer.

Hvordan, og med hvilken kunnskap, vurderer Statsforvalteren hvem som forstår og ikke forstår? Snakker de med den enkelte, legger de til grunn hva en lege har sagt generelt om samtykkekompetansen? Bestemmes dette rent administrativt, uten at

den enkelte har mulighet til å klage på beslutningen om å ta det til forvaltning?

Vi har ikke helt klart å komme til bunns i hvordan dette håndteres. Det vi derimot er ganske sikre på er at mye av forvaltningen ikke skjer på grunnlag av samtykke.

Hvordan forvaltes midlene

Det har de siste månedene vært en artikkelserie i Dagens Næringsliv (DN) som har tatt for seg hvordan alle midlene som tas blir forvaltet. Staten forvalter, på vegne av personer som har verge, ca 24 milliarder kroner.

Dette er et beløp som potensielt ville kunnet gi god avkastning. For den enkelte har det vist seg at det absolutt ikke har vært tilfelle.

Når staten tar penger til forvaltning er det bestemt av Stortinget at pengene skal settes på bankkonto. Dette er banker som staten har valgt ut. Det er ikke rom for å sette pengene i fond eller annet. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er at pengene skal stå trygt. Staten ønsker ikke at det skal spekuleres i vergehavers penger.

Illustrasjon: Storyset

”

Hvordan, og med hvilken kunnskap, vurderer Statsforvalteren hvem som forstår og ikke forstår?

Det er mulig pengene står trygt, men til forskjell fra andre som har penger i banken, får vergehavere mye dårligere betingelser. Dette fikk NFU kunnskap om etter å ha blitt kontaktet av et foreldrepar. Deres datters sparepenger var tatt til forvaltning.

Far forteller at han i flere år har forsøkt å adressere det han mener er alvorlig og grunnleggende svikt i vergemålsordningen. Han gir uttrykk for at han mener det er særlig alvorlig at barn og voksne underlagt vergemål lider store økonomiske tap.

I tillegg til dårlig avkastning innebærer ordningen at våre barn må bruke sine minstepensjoner til å betale inntektsskatt og formuesskatt, som andre lett kan unngå eller utsette.

Far mener det er veldig uheldig at verken myndigheter eller medier har vist særlig interesse for hvordan de økonomiske interessene til personer under vergemål ivaretas. Han har derfor følt ansvar for å si fra, også på vegne av andre under verge-mål. Han har gjentatte ganger minnet vergemålsmyndighetene på de feil og mangler

han mener forvaltningen innebærer for den enkelte.

I 2022 klaget derfor foreldrene Statens sivilrettsforvaltning (SRF) inn for Diskrimineringsnemnda. Etter tre års saksbehandling kom en forsterket og enstemmig nemnd til at deres datter er blitt diskriminert.

Diskriminering

Det er ca 60 000 personer i Norge som har verge. Far mener det er åpenbart at alle blant disse 60 000, som har sparepenger som er tatt til forvaltning, også er blitt diskriminert, helt fra 2013 og frem til i dag.

Det viser seg at de som har verge og har penger til forvaltning, ikke får informasjon om renteendringer på linje med andre som har penger i bank. Det har også vist seg at renten er veldig mye lavere for de som har fått pengene sine tatt til forvaltning, enn for andre bankkunder.

DN har publisert en rekke saker som belyser bankenes rentetilbud i vergemålsordningen sammenlignet med bankenes tilbud i det alminnelige markedet, DN har også

skrevet om de sterke begrensningene som gjelder for forvaltningen av vergemålsmidler.

Både klagesaken til Diskrimineringsnemnda og kartleggingen til DN, viser at staten ved SRF og bankene driver med pekeleken. De peker på hverandre når det gjelder hvem som har ansvaret for at de som har fått midlene sine til forvaltning, på flere vis har dårligere vilkår enn alle andre som har sparte midler.

Etter artikkelserien har flere fagpersoner og politikere uttalt seg i svært kritiske ordelag om vergeordningen. Nå gjenstår det å se om politikerne følger opp det de sier.

NFU hadde 13. november møte med justisminister Astri Aas-Hansen for å ta opp problematikken.

Bruk av tvang har økt betydelig de siste 20 årene, viser en ny studie. Tall fra Helsetilsynet viser det samme. Tvang mot personer med utviklingshemning er strengt regulert.

NY STUDIE:

– Bruk av tvang mot personer med utviklingshemning ute av kontroll

AV: Marte Dælen, Forskning.no

Loven sier at det bare kan brukes når andre tiltak ikke virker, og når det er nødvendig for å beskytte personen eller andre mot alvorlig skade.

Nå har NTNU-forskere undersøkt hvordan loven blir fulgt i Norge, og om rettighetene til personer med utviklingshemning blir godt nok ivaretatt.

Funnene viser at bruken av tvang har økt betydelig de siste 20 årene.

– Bruk av tvang mot personer med utviklingshemning er ute av kontroll, sier Kim Berge, forsker ved NTNU og en av forskerne bak den nye studien.

Han mener dette reiser alvorlige spørsmål om rettssikkerheten til de som blir utsatt for tvang, og at det trengs en grundig gjennomgang av dagens praksis.

En mulig systemsvikt?

Studien bygger på data fra Helsetilsynet og Trondheim kommune, samt en spørreundersøkelse blant statsforvaltere.

– Tvangen har mer enn tidoblet seg fra 1999 og frem til 2023, og er ti ganger høyere enn det man ser innen psykisk helsevern, sier Berge.

– Dette reiser alvorlige spørsmål om hvorvidt tvangsbruken faktisk er under kontroll, eller om utviklingen snarere tyder på en systemsvikt.

Hva er egentlig tvang?

Det finnes ulike typer tvang. Ofte handler det om å ikke ha tilgang til egne eiendeler, forteller Berge. Det kan være matrestriksjoner, som lås på kjøleskapet for å hindre overspising, og det å ha spesifikke ute- og innetider.

Noen ganger er tvangen mer alvorlig.

– Hvis noen har utfordrende adferd som for eksempel innebærer slag, kan det i enkelte tilfeller være behov for at de ansatte griper inn og stopper med makt, forteller Audny Anke, professor emeritus og overlege ved UiT Norges arktiske universitet. Hun har ikke deltatt i den nye studien. Alle mulige alternative løsninger skal da være prøvd først.

Noen ganger brukes tvang også som nødvendig helsehjelp – for eksempel ved blodprøver eller tannbehandling under narkose.

Inntil nylig ble velferdsteknologi – som alarmer ved sen-gen eller døren – også regnet som tvang, men det gjør det ikke lenger.

Ikke ute av kontroll

– At tallene for bruk av tvang øker, betyr ikke at den er ute av kontroll, sier Anke til forskning.no. – Det kan heller bety at vi har god kontroll, fordi vi har blitt bedre på å registrere bruken, sier hun.

AUDNY ANKE MENER at lave tall for registrert tvangsbruk kan være mer bekymringsfullt enn høye tall, fordi det kan tyde på at institusjonene ikke har ressurser til å registrere alt. (Foto: UiT)

DET ER VIKTIG Å VITE når man kan – og når man ikke kan – bruke tvang, ifølge Kim Berge, forsker ved NTNU. (Foto: NAKU)

Tvang overfor personer med utviklingshemning er ti ganger høyere enn innen psykisk helsevern

Anke er selv leder av et prosjekt om planlagt tvang mot personer med psykisk utviklingshemning på Universitetet i Oslo.

Hun er uansett positiv til at NTNU-forskerne har forsket på dette. Helsetilsynet har selv skrevet en rapport om økningen, og de mener det er behov for forbedringer.

Mindre tilsyn

I tillegg til økningen i bruk av tvang, fant NTNU-forskerne ut at myndighetene sjeldnere kontrollerer at reglene blir fulgt. Antallet tilsyn fra Statsforvalteren ble halvert fra 2000 til 2022.

– Det er bekymringsverdig med tanke på rettssikkerheten til disse personene, sier Anke.

Helsetilsynet svarer

– Vi deler denne bekymringen og ser at det er flere årsaker til utviklingen, skriver Sjur Lehmann, direktør i Helsetilsynet i en e-post til forskning.no. Han nevner blant annet ressurser, rutiner, organisering og prioriteringer.

– Vår egen gjennomgang viser at det finnes personer som aldri har fått et stedlig tilsyn, selv om de har hatt vedtak over flere år.

– Vi tar denne utviklingen på største alvor og vil følge nøye med på hvordan den påvirker rettssikkerheten til personer med utviklingshemning, skriver Lehmann.

I en studie Audny Anke har gjort sammen med kollega Silje Marie Tessem fant de ut at mye av den planlagte tvangen skjer uten gyldig vedtak. Studien er foreløpig under fagfelle-vurdering og blir publisert i løpet av høsten.

Anke mener at lave tall for registrert tvangsbruk kan være mer bekymringsfulle enn høye tall, fordi det kan tyde på at institusjonene ikke har ressurser til å registrere alt.

Mange ansatte uten riktig utdanning

De som utfører tvang mot personer med utviklingshemning, skal ha relevant utdanning. Det står også i loven. Men forskerne fant ut at mange kommuner får dispensasjon fra disse kravene. I rundt 80 prosent av vedtakene om tvang blir det også søkt om dispensasjon fra utdanningskravet.

– Det er bekymringsverdig at en så høy andel personell mangler den faglige bakgrunnen, sier Anke.

– I vår studie fant vi enda høyere grad av innvilgede dispensasjoner. Dette kan være et bilde på tjenesten generelt, og at det er mye gjennomtrekk blant de ansatte, sier Anke.

Viktig å kjenne personen godt

Det er mye de ansatte bør vite om personen, før de utøver tvang mot dem, ifølge Kim Berge, som også er nestleder for NAKU – Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemning.

– Å kjenne personen godt og vite om forhold som tilsier at tvang ikke kan brukes, kan være avgjørende, sier han.

Det kan for eksempel handle om angst, klaustrofobi og andre ting som forklarer hvorfor personene går inn i tilstander som kan være farlige.

– Da hjelper det lite å si «det visste jeg ikke». Det blir som å servere en pasient mat som vedkommende er allergisk mot, og si «beklager, det visste jeg ikke», sier Berge. ■

ACTIVE ORAL CLEAN

HMSnr: 330822 Active Oral Clean

HMSnr: 330823 Suppleringspakke
4 børster, oppsamlerpose og slange

HMSnr: 330824 Suppleringspakke JUNIOR,
4 børster, oppsamlerpose og slange

Rangering 1: PÅ RAMMEAVTALE MED NAV!

Active Oral Clean er på avtale med Nav fra og med 01.09.2025! For første gang kommer elektrisk tannbørste med sug på avtale og Active Oral Clean ble rangert som nr. 1

- Elektrisk tannbørste med sugefunksjon
- LED-lys i tannbørstehodet for bedre oversikt
- Velegnet for både barn og voksne, uansett om man bor hjemme eller på institusjon

EN ENKLERE OG BEDRE HVERDAG!

Det er ikke alle som har mulighet å stå ved en vask og pusse tennene sine selv. Active Oral Clean er spesielt utviklet for personer med nedsatt funksjon i munn og svelg, eller personer som opplever vanskeligheter med tradisjonell tannpuss. Produktet hjelper med å redusere risikoen for kvelningsfølelser og gjør munnstell enklere og mer komfortabelt.

hmp.no

HJELPEMIDDELPARTNER

En hjørnestein i NFU

Erfaringsutvalget har vært i Oslo, og i den forbindelse tar vi et tilbakeblikk – det er mye som har skjedd i året som vi snart har lagt bak oss.

Erfaringsutvalget fikk prøvesitte plassene i stortingssalen.

TEKST: Anders Teslo og og Henrik Dahl Jacobsen **FOTO:** Henrik Dahl Jacobsen

SFAs utsendte tok en prat med NFUs forbundsleder om Erfaringsutvalgets år, og hvilken betydning utvalgets arbeid har hatt for organisasjonen.

– Jeg er svært stolt av arbeidet Erfaringsutvalget har gjort i år. De har vært tydelige stemmer i debatter, kommet med konkrete råd, løftet frem viktige erfaringer og bidratt til at vi tar bedre beslutninger. Det gjør en tydelig forskjell for hele organisasjonen, sier Tom Tvedt.

Det er ingen tvil om at Erfaringsutvalget har etablert seg som en viktig ressurs for organisasjonen

– Erfaringsutvalget er en hjørnestein i NFU. Når vi sier at vi jobber for mennesker med utviklingshemning, må vi alltid lytte til de som har erfaringene selv, sier Tvedt.

Erfaringsutvalget ble opprettet i 2022 for å sikre at mennesker med utviklingshemning selv får større innflytelse i hele organisasjonen.

Utvalget består av én representant og én vara fra hvert fylke, valgt på fylkeslagenes årsmøter.

I løpet av året har utvalget hatt sju digitale møter og to fysiske helgesamlinger. Der har medlemmene diskutert en rekke temaer, som tjenester i bolig, CRPD og hatkriminalitet.

Erfaringsutvalget har også gått gjennom sakene til landsstyret og levert innspill til behandlingen der.

– Vi har hatt mange gode diskusjoner, og vi opplever at det vi sier blir lyttet til. Det gir motivasjon. Jeg er stolt over alt vi har fått til i løpet av året – og at vi sammen viser at stemmen vår er helt nødvendig i alle saker som angår oss, sier avtroppende leder av Erfaringsutvalget, Henriette Hvarnes Hansen.

Et av årets store høydepunkter var NFU-konferansen, hvor Erfaringsutvalget var de fremste ambassadørene. Gjennom hele dagen kunne man se folk i oransje T-skjorter lede forsamlingen gjennom programmet, og skape en engasjerende konferanse. Innsatsen deres ble lagt merke til.

– Det var inspirerende å se hvor trygt og profesjonelt Erfaringsutvalget tok ansvar den dagen. Vi satte tonen for hele konferansen og viste hva meningsfull medvirkning betyr i praksis, sier Hansen.

Utvalget har også gjort mye arbeid utenom møtene.

Representantene har ledet debatter, vært synlige i mediene og holdt foredrag for studenter

De har delt erfaringer i ulike fagmiljøer og markert seg som tydelige stemmer i viktige samfunnsspørsmål. Stadig oftere opplever utvalget at folk tar kontakt fordi de ønsker kompetansen og perspektivene deres.

Vellykket høstsamling. I høst møttes Erfaringsutvalget til samling i Oslo. Et av hovedtemaene var stortingsvalget og hvor-

dan Norge styres. På lørdag fikk de omvisning på Stortinget av Bård Hoksrud, og benyttet anledningen til å utfordre ham på flere problemstillinger fra hverdagen. Det ble en engasjerende samtale med tydelige og konkrete innspill fra utvalget.

Under samlingen gjennomførte Erfaringsutvalget også valg av ny ledelse. Ann-Elin Mikkelsen ble valgt som ny leder.

Ann-Elin ser frem til å ta over stafettpinnen og bygge videre på arbeidet som er gjort

– Jeg gleder meg til å lede utvalget videre. Vi har mye viktig å bidra med, og jeg ser frem til å fortsette arbeidet sammen med resten av gjengen, sier Mikkelsen.

Med seg får hun Henriette Hvarnes Hansen som ny nestleder i utvalget.

– Jeg er glad for å få Henriette med som nestleder. Hun er tydelig, engasjert og bringer inn viktige perspektiver. Sammen kan vi løfte utvalget videre og stå sterkt i sakene vi skal jobbe med fremover, sier Mikkelsen.

Med et år preget av høyt engasjement, tydelige innspill og økende synlighet, har Erfaringsutvalget styrket sin rolle i NFU.

Nå går stafettpinnen videre til ny ledelse, og arbeidet fortsetter inn i et nytt år – med samme mål som alltid: å sørge for at erfaringene og perspektivene til dem det gjelder får tydelig gjennomslag i hele organisasjonen.

Utvalgets medlemmer

Leder: Ann-Elin Mikkelsen (Rogaland)

Nestleder: Henriette Hvarnes Hansen
(Vestfold-Telemark)

Sandra Thu Duong Kleven (Oslo)

John Christian Tveter (Østfold)

Hege Nilsson (Innlandet)

Sunniva Langemyr (Agder)

Ann-Elin Mikkelsen (Rogaland)

Synne Waage (Vestland)

Ingrid Eid Jacobsen (Buskerud)

Siri Behrens Måsøval (Trøndelag)

Mia Johansen (Nordland)

Jan-Geir Johansen (Troms)

John Cesar Svineng Johnsen (Finnmark)

Ebba Frantzen (Akershus)

Ann-Elin har nå tatt over stafett-
*pinnen fra Henriette. Sammen utgjør
de lederduoen i Erfaringsutvalget.*

John Cesar og Jan-Geir
høytidelig antrukket i kofte.

LEGO-modellen av Stortinget er
*alltid et naturlig stopp på omvisningene
i nasjonalforsamlingen.*

NY SKRIBENT

Møt Anders!

Mange kjenner igjen Anders fra TV BRA og A-laget. Nå skriver han også for Samfunn for Alle. Her kan du bli bedre kjent med ham.

Hei! Mitt navn er Anders Teslo, og jeg jobber til daglig som journalist og reporter for TV BRA. Jeg har vært i jobben siden 2022, og har i de siste årene laget reportasjer mange steder i Norge.

Fra og med august 2025 har jeg vært ansatt fem dager i uken hos TV BRA Oslo, i tospann med min kollega Rune Hagerup. TV BRA Oslo holder til i 7. etasje i vest-blokken i Folketeater-bygningen på Youngstorget, og her arbeider vi med å forberede saker som vi kan rapportere fra. Vi skriver også manus og leser inn voiceover til innslag som vi har laget.

Det fine med å jobbe i TV BRA er at jeg får kommet meg ut og møtt mennesker med ulike meninger og ønsker, og i og med at jeg er interessert i politikk, nyheter, kultur og sport er en jobb som dette gull verdt. I jobben som reporter møter jeg høy og lav; den ene

dagen snakker jeg med deltagerne på et improvisasjonskurs i eksperimentell musikk hos Dissimilis, og den andre dagen deltar jeg på regjeringens pressekonferanse om statsbudsjettet. Ved sistnevnte anledning fikk jeg stille finansminister Jens Stoltenberg (Ap) noen spørsmål!

Jeg tenker at det er bra at folk får se at det finnes mennesker som gjør en innsats for at andre skal ha det bra. For i en tid der demokratiet er truet av autoritære krefter, trenger vi – mer enn noen gang – engasjement, glede, innsatsvilje og håp.

Bak pepperkaker, tenn julelys og vær forelder. *Vi gjør BPA litt enklere.*

Med BPA kan du selv styre tiden til det du trenger - og nyte høytidene på dine egne premisser.

Som din BPA-leverandør tilbyr vi deg enkle digitale verktøy, all informasjon samlet i Humana-appen, dyktige og erfarne rådgivere og oppstartsgaranti for at du skal komme raskt i gang.

Ta kontakt for å få vite mer om BPA fra oss i Humana omsorg og assistanse.

950 43 000 | www.humananorge.no | bpa@humananorge.no

Gjør deg klar for

NFU-konferansen 2026!

NFU-konferansen har for alvor etablert seg som et høydepunkt for mange. Siden oppstarten i 2023 har NFU fylt opp konferanselokalet.

Nå står Stortingsgata Kurs & Konferanse for tur i det konferansen skal ta for seg temaet «Selvbestemmelse, livskvalitet og rettferdighet – Individuelle tjenester i praksis».

– Nå skal vi løfte blikket fra systemene og tilbake til mennesket, sier forbundsleder Tom Tvedt.

Han gleder seg til å igjen skulle møte NFUere, fagfolk og politikere til det som blir en real kunnskapsdag.

– Gjennom foredrag, samtaler og praksiseksempler skal vi utforske hvordan personer med assistansebehov, kommuner, fagfolk og pårørende sammen kan skape tjenester som gir selvbestemmelse, livskvalitet og rettferdighet, sier Tvedt.

Programmet utarbeides for å gi et faglig utbytte for NFUs medlemmer, ansatte i kommuner, ledere, fagpersoner, politikere, pårørende og personer med utviklingshemning.

Tvedt vil ikke røpe for mye helt ennå, men letter litt på sløret.

– Vi hadde veldig lyst til å få besøk av KS sist, og det har vi nå også. De er interesseorganisasjonen for tjenesteyterne til mange av våre medlemmer. Vi er avhengig av god dialog og samarbeid om vi skal lykkes med å løse problemstillingen konferansen reiser, sier Tvedt.

Også denne gangen kommer et regjeringsmedlem for å stå for den formelle åpningen.

– I 2025 var det selvsagt mye fokus på CRPD, som før. Da var vi glade for at likestillingsministeren tok turen. Når vi nå skal diskutere hvordan personer med assistansebehov, kommuner, fagfolk og pårørende sammen kan skape tjenester som gir selvbestemmelse, livskvalitet og rettferdighet, er jeg glad for at Helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre har sagt ja til å åpne konferansen, sier Tvedt.

Og selvsagt blir det kulturelle innslag.

– Faglig påfyll er viktig, men vi skal også sørge for at man går fra konferansen med en god kulturell opplevelse også. Det er viktig å ha det hyggelig på konferanse, sier Tvedt.

**Hold av datoen
20. mars!**

Om du ønsker å motta mer informasjon om konferansen, følg med på NFUs nettsider, eller gå inn på:
hei.nfunorge.org/NFUKonferansen2026

DignaCare

Økt aktivitet og inkludering

DignaCare er en fleksibel sensor som festes enkelt på utsiden av inkontinensprodukter. Sensoren varsler om behovet for skift av inkontinensprodukt via en brukervennlig app.

Bofellesskap i Fredrikstad kommune deler:

«Den store nytten ved bruk av bleiesensor ser vi hos de brukerne som er aktive på dagtid. Ansatte sier at brukerne opplever større frihet til å delta på aktiviteter utenfor bolig. De kan være med på lengre turer og aktiviteter, og de slipper å reise hjem for unødige bleieskift»

Les mer:

www.dignacare.com

250 millioner til TV-aksjonen

– For et engasjement! Jeg er imponert og rørt over innsatsen for årets TV-aksjon. Bøssebærere, frivillige og givere over hele landet har bidratt til at Atlas-alliansen nå kan hjelpe enda flere mennesker med funksjonsnedsettelse, sier Marit Sørheim, daglig leder i Atlas-alliansen.

TEKST: TV-aksjonen / NFU

FOTO: TV-aksjonen

Også NFUs forbundsleder Tom Tvedt er fornøyd med innsatsen. – Jeg har sett og hørt fra NFUere i hele landet som har stått på, gått med bøsse, arrangert kakesalg og diverse til inntekt for TV-aksjonen. Jeg er stolt over innsatsen alle har lagt ned for å åpne dører for mennesker med funksjonsnedsettelse i områder preget av fattigdom, krig og konflikt, sier Tvedt.

TV-aksjonen 2025 går til Atlas-alliansens arbeid for funksjonshemmede som lever i krig og fattigdom. 1,3 milliarder mennesker i verden har en funksjonsnedsettelse, og mange av dem lever i fattigdom og har ikke samme tilgang til utdanning, helsehjelp og arbeid som andre.

Møtet i døra er uvurderlig

I løpet av to timer søndag 19. oktober samlet bøssebærerne inn 61 millioner kroner gjennom å banke på dører over hele landet. 26,5 millioner av disse var konstanter, resten kom inn via Vipps.

– Bøssebæreren er hjertet i TV-aksjonen. De spiller en utrolig viktig rolle både for kunnskapsdeling og inn-

samling. Møtet i døra er uvurderlig. Det er dette møtet som minner folk om årets TV-aksjon og gjør at de gir en gave, sier Nina Elisabeth Larsen, leder for TV-aksjonen.

Verdens største dugnad

Kongehuset, privatpersoner, statsforvaltere, ordførere, næringsliv, lag og foreninger, skoler og tros- og livssynssamfunn har stått på for å gjøre TV-aksjonen mulig. Næringslivet samlet inn 47 millioner kroner. Skoler og barnehager engasjerte seg stort, og samlet inn 22 millioner.

– Det er magisk å se hvordan hele Norge går sammen for å bidra til TV-aksjonen, verdens største dugnad. Sammen åpner vi nå dører for 200 000 funksjonshemmede i krig og fattigdom, sier Larsen.

TV-aksjonen NRK - i over 50 år

– Vi er stolte over at TV-aksjonen, i over 50 år, engasjerer og mobiliserer hele landet. Jeg er glad for at vi sammen bidrar til Atlas-alliansens arbeid for funksjonshemmede

Atlas-alliansen

er funksjonshemmedes egen paraplyorganisasjon for internasjonalt arbeid. Atlas-alliansen jobber for å fremme rettighetene og bedre levekårene for mennesker med funksjonsnedsettelse internasjonalt.

Atlas-alliansen består av:

Norges Handikapforbund, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Norges Blindeforbund, Norsk Forbund for Utviklingshemmede, Ryggmargsbrokk- og Hydrocephalusforeningen, Mental Helse Ungdom, Norges Døveforbund og Signo.

som lever i krig og fattigdom, sier kringkastingssjef Vibeke Først Haugen.

Atlas-alliansen er funksjonshemmedes egen paraplyorganisasjon for internasjonalt arbeid.

– Tusen takk til alle som har støttet TV-aksjonen i år. Jeg er både imponert og dypt takknemlig for dugnadsånden for årets sak helt fra Svalbard i nord til Lindesnes i sør. I en tid der verdenssituasjonen kan oppleves håpløs, gir årets resultat oss håp og styrke i arbeidet for verdens største minoritet, sier Marit Sørheim.

Dette går midlene til

Med pengene fra TV-aksjonen skal Atlas-alliansen fortsette det viktige arbeidet med å åpne dører for mennesker med funksjonsnedsettelse i Etiopia, Uganda, Tanzania, Zambia og Nepal. Nå kan også arbeidet for å støtte funksjonshemmede rammet av krig og konflikt i Palestina og Ukraina starte.

Pengene fra TV-aksjonen skal gå til skolegang, helse-tjenester og nødhjelp, samt hjelpemidler som skolebøker

med punktskrift, rullestoler og proteser. Blant annet skal Atlas-alliansen:

- **Ukraina:** Gi nødvendig helsehjelp til jenter og kvinner med funksjonsnedsettelse som har måttet flykte.
- **Palestina:** Mennesker som har fått en funksjonsnedsettelse som følge av krigen skal få hjelp og støtte.
- **Nepal:** Det skal utføres synsoperasjoner slik at mennesker med grå stær kan få tilbake synet.
- **Zambia:** Gi hjelpemidler til barn slik at de kan gå på skole og delta i samfunnet.
- **Tanzania:** Flere døve og hørselshemmede skal få mulighet til å lære tanzaniansk.

TEKST: Helene T. Strøm-Rasmussen

FOTO: Privat / Inclusion International

- Vi er inkludering

NFU deltok på Inclusion Internationals verdens-kongress og generalforsamling i Sharjah 15.-18. september. Sharjah er en av de arabiske emiratene, og det er første gang kongressen ble arrangert i Midtøsten.

Der møttes nesten 600 mennesker fra 74 land, både med og uten utviklingshemning, for å lære av hverandre, vise frem gode løsninger og planlegge for fremtiden.

Vanligvis arrangerer Inclusion International en verdenskongress hvert fjerde år, men på grunn av covid er det syv år siden sist vi møttes ansikt til ansikt. Verden er i endring, og mange steder ser vi at inkludering og mangfold er under press. Nettopp derfor var det ekstra viktig og inspirerende å være en del av fellesskapet på kongressen.

Vi snakket om nye og viktige temaer. Det var samtaler om voksende utfordringer som klimaendringer og inkluderende humanitær innsats. Noen sesjoner så nærmere på rettighetene til personer med sammensatte behov. Vi hørte sterke historier fra mennesker som tidligere bodde på institusjon, men som nå bor i egen leilighet og bestemmer over sitt eget liv. Vi så organisasjoner som jobber for at personer med utviklingshemning skal få reell medbestemmelse. Det ble også vist eksempler på at stadig flere får utdanning og jobbmuligheter. Familiens viktige rolle ble også løftet frem mange ganger.

Slagordet for kongressen var #WeAreInclusion – en viktig påminnelse om at inkludering må tas på alvor hver eneste dag.

Hvordan bli leder i Inclusion International? Etter kongressen ble det også holdt en digital og fysisk generalforsamling. Der snakket medlemmene om hvordan Inclusion International skal jobbe med ledelse i årene som kommer.

Generalforsamlingen ba styret og ledelsen om å lage en plan som gjør det enklere for flere å bli ledere i organisasjonen – også for personer med utviklingshemning. Medlemmene fortalte hva som kan gjøre det vanskelig å bli leder i et internasjonalt nettverk:

- Det kan være dyrt å reise til møter og arrangementer
- Mange ledere jobber frivillig og har lite tid
- Mye av arbeidet foregår på engelsk
- Dårlig internett gjør det vanskelig å delta digitalt
- Noen får lite støtte fra egen organisasjon
- Mange vet ikke hvilke lederroller som finnes
- Informasjon er ikke alltid tilgjengelig eller lett å forstå
- Flere føler at ledelse bare er for folk fra rike land
- Mange mangler selvtillit eller opplever at de ikke har nok kunnskap

Samtidig sa flere tydelig at ikke alle ønsker å være leder, og at det også er helt greit. Medlemmene hadde mange gode ideer til hva Inclusion International kan gjøre for å få flere ledere med utviklingshemning:

- Betale for at medlemmer kan delta på arrangementer
- Oversette mer informasjon til flere språk
- Bruke lettest språk i alle dokumenter
- Ha kortere og mer effektive møter
- Gi tydelig informasjon om hvilke roller som finnes
- Tilby mer opplæring for ledere og støttepersoner

Nå skal styret samle alle forslagene

som kom inn på generalforsamlingen, og se hvordan de kan bli en del av en fremtidig plan. Styret skal diskutere hvilke ideer som kan tas med i planen, og hvordan medlemmene skal få si sin mening videre i prosessen. Medlemmer kan alltid kontakte dem for å løfte saker til styret.

Hvis du har forslag til veien videre og hva NFU kan bidra med, kan du ta kontakt med administrasjonen i NFU som vil videreformidle til Inclusion International.

Har du tenkt over hvor mye kraft som bor i en signatur?
Hvert eneste medlem i NFU er en stemme som sier:
«Ja, jeg tror på et samfunn for alle.» Nå setter vi inn
støtet for å bli enda sterkere.

Vi jakter på medlem #9000 – og trenger din hjelp!

Målet vårt er klart

Vi skal bli 9000 medlemmer. NFU har i dag en stolt og sterk medlemsmasse. Vi er foreldre, søsken, besteforeldre, fagpersoner og – ikke minst – mennesker med utviklingshemning selv. Sammen har vi oppnådd mye. Men i møte med trang kommuneøkonomi, kamp mot tvangsflytting og et økende press mot menneskerettighetene, trenger vi enda større muskler.

Hvorfor er tallet 9000 viktig?

Når våre tillitsvalgte banker på døra til ordføreren, eller møter opp på Stortinget, er medlemstallet vår tyngste valuta. Det gir en helt annen tyngde å representere 9000 mennesker enn 7000. Et høyt medlemstall er det tydeligste beviset på at kravet om likestilling og deltakelse har bred støtte i befolkningen.

Slik selger du inn medlemskapet

Vi vet at den beste vervingen skjer gjennom den gode samtalen. Men hva skal du si for å overbevise naboen, kollegaen eller tanten din? Her er argumentene du kan bruke – for et medlemskap i NFU gir mye tilbake:

- 1. Kunnskap rett hjem:** Fortell at de får medlemsbladet vårt, Samfunn for Alle, rett i postkassen fem ganger i året. Det er stappfullt av fagstoff, reportasjer og nyttig informasjon. I tillegg får man tilgang på gode kurs og studiemateriell.
- 2. Et unikt fellesskap:** Som medlem får man tilhørighet til et lokallag og fylkeslag. Det betyr muligheten til å møte andre i samme situasjon, utveksle erfaringer og delta på sosiale aktiviteter. Ingen skal måtte stå alene i kampene.
- 3. Opplevelser for livet:** Trekk frem muligheten til å delta på våre sommerleirer – et høydepunkt for mange!

*– Ta praten i lunsjen
eller send en SMS i
kveld. Det er lettere
enn du tror!*

En gavepakke til nye medlemmer

Akkurat nå har du et ess i ermet når du skal verve. Fra 1. november koster det nemlig bare 50 kroner å være medlem ut året!

Dette er en gylden mulighet for de som har sittet på gjerdet til å melde seg inn og se hva vi står for, nesten gratis.

Vi står ved et veiskille hvor velferdsstaten er under press. Tenk om hvert av våre eksisterende medlemmer vervet bare én person hver? Da ville vi ikke bare nådd målet – vi ville knust det.

Hjelp oss å sikre at ingen stenges ute. Hjelp oss å nå 9000 medlemmer.

FAKTA

Pris og innmelding

Kampanje: Fra 1. november koster medlemskap kun kr 50,- ut året.

Slik blir man medlem: Gå inn på www.nfunorge.org/bli-medlem

Det tar kun to minutter å gi sin støtte til et samfunn for alle.

CRPD inn i menneskerettsloven?

Etter at Samfunn for Alle gikk i trykk, men før du fikk det i postkassen, ble CRPD behandlet i Stortinget.

NFU har i en årrekke kjempet for at FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få sin plass i menneskerettsloven. De siste ukene har vi vært i møte med justiskomiteen, med enkeltpolitikere, vi har hatt kronikk i VG og vi har møtt i Dagsnytt 18.

9. desember ble det votert over.

Uansett utfall kan du nå lese saken på nfunorge.org. Vi håper du, når du ser dette, kan lese mer om den viktige seieren vi fikk i Stortinget denne dagen.

FRILUFTSLIV / BU OG FRITID

Ein trygg start på livet heimanfrå

Søk plass på friluftslivskulen.no

Alle skal ha muligheten til å være sjef i eget liv!

JAG Assistanse AS er en ideell BPA-leverandør med spesiell kompetanse om BPA for personer med sammensatte og kognitive funksjonshemninger. Vi bygger vårt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling.

JAG vil bidra til at alle mennesker kan leve sine liv fullt ut, på egne premisser.

JAG har over 25 års erfaring for deg som trenger assistert arbeidsledelse.

JAG har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse.

Ta kontakt for mer informasjon.

JAG
er som du.

JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!

Julemagi og juleønsker

Jeg husker det så godt, den perioden da jeg skjønte for alvor hva det vil si å ha et inkluderende samfunn.

AV: Janne Skei,
daglig leder i SAFO

Jeg trådte mine ungdomssko på 70-tallet, hvor kvinnekampen var synlig og konfliktfull. Jeg var mektig irritert da onkel uttrykte at han aldri ville være passasjer i et fly med en kvinnelig pilot, og irritert da en av mine medstudenter ga uttrykk for at kvinnelige sportsjournalister var totalt ubrukelige.

Da jeg i starten på 90-tallet entret Norges Handikapforbund ble likestillingskampen der en naturlig forlengelse av mitt engasjement for kvinners likestilling, og tankesettet var gjenkjennbart.

Forståelsen av at samfunnets barrierer bidrar til ekskludering og manglende likestilling uansett diskrimineringsgrunn, ble fundamentet. NHF's to store strategier og ideologer på 90- og 2000-tallet, ga meg verdifull forståelse og kunnskap om diskriminerende mekanismer og hva det innebærer. Ikke minst skjønte jeg at manglende likestilling og diskriminering i stor grad rammet funksjonshemmede.

Hans i rullestol og Kari som er blind, Tore som ikke hører, Nora som har Downs og Tim som har dysleksi er ikke satt på sidelinja fordi Hans ikke kommer inn på kino på grunn av en trapp, at Kari ikke kan lese møtepapirene i kommunestyret, fordi Tore ikke får med seg dialogen i filmen, at Nora ikke får være en del av klassefelleskapet eller at Tim ikke kan lese pensum.

Hans, Kari, Tore, Nora og Tim utestenges fordi kino-lokalet mangler heis, møtepapirene ikke er lagt digitalt i et format som fungerer for blinde, filmen ikke er tekstet, at man ikke har nok ressurser og kompetanse i klassen til Nora eller at Tim ikke har tilgang til program for personer med dysleksi.

Det ble egentlig lett å forstå når jeg bare satte det inn i et system. Yrkesaktiviteten blant kvinner var langt lavere enn for menn, ikke fordi kvinner var mindre intelligente, mer følelsesstyrt og mindre rasjonelle, men fordi arbeidsgivere innbilte seg dette og fordi tilgangen til barnehager var liten og tilgang til tjenester for gamle foreldre var langt mindre enn i dag. Kvinnene leverte omsorgen.

Funksjonshemmede arbeidstakere har ikke lav yrkesaktivitet fordi de er late, ikke er villige til å jobbe, eller ikke kan arbeide på grunn av funksjonsnedsettelse, men fordi over halvparten av arbeidsgivere i offentlige og private sektorer ikke er positive til å ansette funksjonshemmede arbeidstakere. Funksjonshemmede passasjerer ber ikke om kommunal / fylkeskommunal transportordning fordi de ikke gidder å ta buss, men fordi bussen ikke er universelt utformet. Funksjonshemmede er ikke underrepresentert i kultur-, idrett og fritidsaktiviteter fordi de ikke har lyst, men fordi arenaene ikke legges til rette og fordi man mangler den nødvendige assistansen.

I KS og kommune-Norge skrikes det nå høyt om dårlig økonomi, og økonomisk effektivisering er mantraet. «Vi har en forpliktelse til å effektivisere for at midlene våre skal rekke til alle innbyggere» understreker KS – i forskjellige varianter av kommunikasjon. Det går hjem hos mange, men argumentasjonen tar ikke innover seg at mange funksjonshemmede starter «short» på et nivå med forutsetninger færre enn mange. Vi ber ikke om ekstra, men om samme utgangspunkt.

”

Vi ber ikke om ekstra, men om samme utgangspunkt

Individuelle hjelpemidler er å kompensere for funksjonsnedsettelse. Kompensasjonen skal bidra til at funksjonshemmede når opp til et slags nullpunkt, punktet der man ideelt sett starter på samme nivå som personer uten funksjonsnedsettelse. Rullestolen kompenserer for at man ikke kan gå og høreapparat for at man hører dårlig. Personlig assistanse kompenserer for at man ikke kan gjøre ting i dagliglivet som det er forventet at man skal kunne gjennomføre.

Jeg ønsker meg et utgangspunkt som gir funksjonshemmede muligheter. Jeg ønsker meg julemagi.

Kan nissen bidra med inkluderende holdninger som gjør at vi ser på alle mennesker som en del av det samme fellesskapet, med individuelle evner og ressurser? Nisse, kan du gi meg arbeidsgivere som ser på funksjonshemmedes potensiale i stedet for deres begrensninger? Nisse, kan du ta med deg i sekken noen skoler som ikke bygger gjerder i skolegården rundt autister, men som inkluderer alle og sikrer nødvendige voksenressurser som bidrar til trygge og faglig gode klassemiljø for alle? Nissen, kan du sørge for at våre 357 kommuner sikrer nødvendig assistanse for alle funksjonshemmede, slik at alle kan leve et fritt og selvstendig på linje med ikke-funksjonshemmede?

Nissen – kan du sørge for et statsbudsjett med øremerkede midler for universell utforming, og en regjering som gir tidsfrister i forskrift for når universell utforming skal være i boks? Til sist og helt privat skulle jeg ønske at når jeg og min kjære mann, sammen med våre fire venner, hvor to av dem også er rullestolbrukere, i februar skal overvære Barberen i Sevilla i Den norske Opera, skal kunne sitte sammen. I dag må rullestolbrukere plasseres der det passer inn i systemet, og vi seks spres for alle vinder.

God jul – vi høres på nyttåret.

En meningsfylt hverdag – akkurat som Ola

Ønsker du en meningsfylt hverdag, eller har du en nær deg som fortjener et liv fullt av mening og fellesskap? Husker du Ola fra filmen «Ola – en helt vanlig uvanlig fyr»?

Han bor i Camphill-landsbyen Vidaråsen, og det finnes flere slike bofellesskap rundt om i landet der det er plass til flere.

I Camphill-landsbyene Hogganvik, Jøssåsen, Rotvoll, Solborg, Vidaråsen og Vallersund Gård finner mennesker med utviklingshemming sitt hjem. Det er et sted hvor hver dag byr på samhold, mestring og ekte opplevelser.

Her lever beboerne side om side med medarbeidere i små, varme fellesskap. De får ta del i meningsfullt arbeid som passer deres evner og interesser – om det så er på gården, i gartneriet, på kjøkkenet eller i verkstedet.

Hverdagsaktivitetene gir både mestring og glede, og skaper et miljø der alle bidrar og vokser sammen. Fra feiring av høytider til konserter og utflukter i naturen – landsbylivet har noe for alle!

Kjenner du noen som du tenker ville trives her? Vi inviterer deg til å oppleve landsbylivet på nært hold – kom og se hvordan vi bor, jobber og lever som en stor familie.

Ta kontakt for en uforpliktende omvisning og finn ut om dette kan være det rette hjemmet for ditt familiemedlem – eller kanskje deg selv?

Velkommen til Camphill-landsbyene, der fellesskap og mening møtes!

Kontakt oss på tlf. 73 97 84 60
eller send epost til
sekretariat@camphill.no

www.camphill.no

”

Det var veldig
gøy å ha perle-
kunstvisning
på Kunstsilo,
sier Fabian.

Fabian Teinum Reinhardsen (26), bedre kjent som Perlekongen, trakk nylig publikum til Kunstsilo i Kristiansand med sine perlede portretter av diverse kjendiser.

«Perlekongen» Fabian trakk folk til Kristiansands storstue

TEKST: Niclas Tokerud

FOTO: Privat

Det ble en storstilt åpning av utstillingen, med stor kake, bobler og tale fra kunstneren selv.
– Jeg holdt tale og fikk vist frem kunsten min. Det kom ganske mange på visningen. Jeg var der flere dager, og møtte masse fine mennesker som synes jeg hadde flotte bilder. Det er gøy!, sier Fabian.

Han stilte ut ca. 20 bilder. De inkluderer blant annet bilde av Hollywood-stjernen Will Smith, som Fabian fikk møte på musikkfestivalen Ypsilon i sommer.

– Jeg perler store portretter av kjendiser, og håper på å møte dem. Det er motivasjonen min. I sommer fikk jeg møte Will Smith i Drammen, og overleverte et perleportrett. Det var skikkelig gøy å møte ham på Ypsilon. Der traff jeg også veldig mange fine mennesker, sier Perlekongen.

Fabian har kraftig epilepsi, lett psykisk utviklingshemning, og store omsorgsbehov. Han bor nå i et kommunalt bofellesskap hvor han overvåkes hele døgnet.

Det var i bofellesskapet perleinteressen kom, da en av de andre fikk perler i bursdagsgave.

– Vi perlet på «fellesen» der jeg bor. Jeg syntes det var veldig gøy, og fant ut at jeg kunne lage store bilder.

Bildet han er mest fornøyd med er av det store slaget.

– Jeg er nok mest fornøyd med bildet av influenser Kristine Arntzen fra Oslo. Det er veldig stort – hele 70 x 100 cm – og med mange fine farger, sier Fabian.

Det er ikke rent få kjendiser Fabian har endt opp med å møte gjennom perleinteressen. Kygo, Alan Walker, Broiler og Amalie Snøløs har alle fått overlevert portretter. I tillegg har blant annet prinsesse Ingrid Alexandra, Timmy Trumpet, flere gaming-venner og spill-ikonet Super Mario blitt forevige i perleform.

I tillegg til perling liker Fabian å gå på festivaler og konserter, gaming og han samler på Pokemon.

KYGO, ELLER KYRRE GØRVELL-DAHL som er hans egentlige navn, står bak en rekke internasjonale hitlåter og er en av verdens største EDM-artister. Det har gjort ham fortjent til et perleportrett.

Perlekongen blir dokumentarfilm. Sanden Media er i gang med et dokumentarprosjekt som følger Fabian hjemme i leiligheten, på festivaler og foredrag. Og selv sagt på perlekunstvisningen på Kunstsilo.

- Det er gøy å lage dokumentarfilm. De har holdt på i snart et år med å filme meg. Det gir et innblikk i livet mitt. Festivaler, perling og dagliglivet. Oppturer, utfordringer, min hverdag og glede.

Dokumentarfilmen har fått støtte fra Stiftelsen Dam gjennom Epilepsiforbundet, og fra Sørnorsk filmsenter.

- Det blir spennende å se dokumentaren, sier hovedpersonen selv.

- Men hva blir neste store perleprosjekt da Fabian?

- Det neste bildet jeg ønsker å lage er kanskje Shakira.

DET ER IKKE HVERDAGSKOST å få ha sin egen kunstvisning, så når det først skjer må finstasen på. Fabian viser stolt frem perleversjon av dagens lokale.

HØYDEPUNKTET var å få møte Will Smith under Ypsilon-festivalen i Drammen.

Hver eneste dag står veiledere i iArbeid bedrifter klare til å bistå de som trenger hjelp til å finne sin vei i arbeidslivet. Enten det er på en tilrettelagt arbeidsplass, eller gjennom jobb i en annen bedrift. En av iArbeids hovedoppgaver er derfor å kjempe for at flere får en tilrettelagt arbeidsplass.

INNLANDET

Ny Vekst og Kompetanse AS

Kristian Walbys veg 13, 2212 Kongsvinger

www.ny-as.no

Solve AS

Postboks 64, 2860 Hov

www.solve.as

NORDLAND

Vestvågøy ASVO AS

Holandsveien 173, 8370 Leknes

www.vvasvo.no

ROGALAND

Bopro AS

Klinkerveien 1, 8006 Bodø

www.boproas.no

Avanti Ryfylke AS

Jøssangv. 7, 4100 Jørpeland

www.avanti-ryfylke.no

Ranso AS

Randabergveien 308, 4070 Randaberg

www.ranso.no

Jæren Industripartner AS

Engelsvollvegen 264,
4353 Klepp Stasjon

www.jias.no

Sandnes Pro-Service AS

Skippergt. 121/123, 4327 Sandnes

www.sanpro.no

Solstein AS

Bleikmyrvegen 45, 4276 Vedavågen

www.solstein.no

TRØNDELAG

Uni-K AS

Kvalamarka 20, 5514 Haugesund

www.uni-k.no

Optimus AS

Øverhagaen 4, 7374 Røros

www.optimus.as

Vidu AS

Meieribakken 4, 7670 Inderøy

www.vidu.no

TROMS OG FINNMARK

70°NordVekst AS

Industriveien 7, 9180 Skjervøy

www.70nordvekst.no

Sandbukt AS

Sandbuktveien 16, 9050 Storsteinnes

www.sandbuktas.no/

Barduprodukter AS

Industriveien 7, 9360 Bardu

www.bapro.no

VESTFOLD OG TELEMARK

Smiløkka Arena AS

Smiløkka 2, 3173 Vear

www.smilokka.no

Empus AS

Bentsrudveien 5, 3083 Holmestrand

www.empus.no

Drangedal Produkter AS

Rallarveien 5, 3750 Drangedal

www.drangedal-prod.no

OSLO

Kvito AS

Dalsvegen 28, 3890 Vinje

kvito.no

Fossheim AS

Sven Oftedals vei 1, 0950 Oslo

fossheim-as.no

HORDALAND

Nordnes Verksteder AS

Dalhaugene 2, 5153 Bønes

www.nordnes-verksteder.no

VISSTE DU AT

God dialog mellom pårørende og tjenesteytere

Som pårørende til en person med utviklingshemning er du ofte en viktig støttespiller og ressurs. Samtidig kan det være krevende å samarbeide med tjenesteyterne og kommunen. Det er derfor viktig å kjenne til hvilke rettigheter og plikter som gjelder, både for deg som pårørende og for kommunen.

AV: Tor Omar Heyerdahl Nyquist, Advokatfirmaet Lippestad AS

Flere lover og forskrifter regulerer forholdet mellom pårørende og kommunen:

- **Helse- og omsorgstjenesteloven:** Kommunen har plikt til å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester, og skal legge til rette for samarbeid med pårørende (§ 3-6, § 3-10, § 4-1).
- **Pasient- og brukerrettighetsloven:** Gir pårørende rett til informasjon, medvirkning og klage (§ 3-1, § 3-3, § 3-5, § 7-2).
- **Helsepersonelloven:** Regulerer taushetsplikt, opplysningsplikt og plikt til å involvere pårørende der det er nødvendig (§ 10, § 21, § 22).
- **Forvaltningsloven:** Gir regler om saksbehandling, taushetsplikt, klage og veiledningsplikt.

I tillegg gir Helsedirektoratets veileder for pårørende samarbeid konkrete anbefalinger om hvordan kommunen skal involvere og støtte pårørende. Kommunen skal ha rutiner for informasjon og dialog med pårørende, og ledelsen har ansvar for at dette følges opp i praksis. Pårørende skal bli lyttet til, verdsatt og inkludert, så langt den som mottar tjenestene ønsker det selv. Kommunen har også plikt til å gi pårørende nødvendig informasjon, opplæring og støtte, særlig hvis du har store omsorgsoppgaver. Samtidig har kommunen ansvar for å beskytte personvernet til de som mottar, og det er regler om samtykke og taushetsplikt som må følges.

Slik får du til en god dialog

1. Vær tydelig og hold ting skriftlig

Når du tar kontakt med tjenesteyter eller kommunen, er det lurt å gjøre det skriftlig – for eksempel på e-post. Da har du dokumentasjon på hva som er sagt og avtalt. Dette kan være viktig hvis det senere oppstår uenighet eller misforståelser. Husk å være tydelig på hva du ønsker svar på, og hva saken gjelder. Det er også viktig å huske på at kommunen/tjenesteyteren har taushetsplikt og det finnes begrensninger i deres bruk av epost. Det kan derfor hende tjenesteyteren / kommunen svarer ut i brev form. Som pårørende kan det også være viktig å huske på at man i kommunikasjon på epost forsøker å unngå personopplysninger og for eksempel bruke forkortelser på navn og ikke henvise til helseopplysninger. Flere kommuner begynner nå å få gode løsninger for å sende inn brev / meldinger sikkert gjennom edialog. Dette er en fin måte å sende henvendelser på en sikker måte til kommuner.

2. Be om møter - og få møtereferat

Hvis saken er viktig eller vanskelig, be om et møte. Det kan være lettere å forklare ting ansikt til ansikt. Be alltid om et skriftlig referat fra møtet, slik at det er klart hva dere har blitt enige om. Les gjennom referatet og gi beskjed hvis noe ikke stemmer. Be enten om at innspillene dine legges inn i referater, eller blir lagt ved som et tillegg til referatet.

3. Ta det opp med ledelsen

Hvis du opplever at du ikke blir hørt, eller at saken ikke løses på laveste nivå, kan du ta kontakt med leder for tjenesteyteren eller kommunens tjenestekontor. Forklar saken rolig og saklig, og vis gjerne til tidligere kommunikasjon. Dersom du har tatt noe opp med ledelsen og dere blir enige om ting man skal ha fokus på fremover, be om at tiltakene dokumenteres skriftlig og at det dokumenteres i journal at tiltakene er fulgt opp.

4. Vær saklig - også når det er vanskelig

Det er forståelig å bli frustrert når ting ikke fungerer, men prøv å holde en saklig og respektfull tone. Husk at de som jobber i kommunen og hos tjenesteyteren også er mennesker, og at dårlig kommunikasjon kan gjøre samarbeidet vanskeligere for alle parter. Ofte ønsker de ansatte å gjøre en god jobb, men kan være bundet av regler eller rammer de ikke styrer selv.

5. Bruk dine rettigheter

Du har rett til å bli hørt, og til å klage hvis du mener kommunen ikke følger opp sine plikter. Det kan for eksempel være hvis du ikke får nødvendig informasjon, eller hvis tjenestene ikke er gode nok. Be om å få vite hvordan du kan klage, og få hjelp av pasient- og brukerombudet hvis du trenger det.

6. Inkluder den du er pårørende for

Så langt det er mulig, bør den som bor i tjenesteyteren selv være med i dialogen og beslutningene. Kommunen har plikt til å legge til rette for brukermedvirkning, og det skal legges stor vekt på hva personen selv ønsker og mener.

7. Husk at samarbeid er et felles ansvar

God dialog krever innsats fra begge parter. Vær åpen for å lytte til de ansattes erfaringer, og prøv å finne løsninger sammen. Del gjerne informasjon om hva som fungerer bra, ikke bare det som er vanskelig.

Når dialogen blir vanskelig

Selv med gode rutiner og vilje til samarbeid, kan det oppstå situasjoner der dialogen blir vanskelig. Her er noen råd for slike situasjoner:

- **Hold deg til saken:** Unngå personangrep eller å la følelsene ta overhånd. Fokuser på det som er viktig for den du er pårørende for.
- **Dokumenter alt:** Skriv ned hva som skjer, hva du har sagt og hva du har fått til svar. Dette kan være nyttig hvis saken må tas videre.
- **Be om hjelp:** Kontakt pasient- og brukerombudet, NFU eller andre organisasjoner som kan gi råd og støtte.
- **Klage:** Hvis du mener kommunen ikke følger loven eller gir et uforsvarlig tilbud, har du rett til å klage til Statsforvalteren. Du kan også klage på enkeltvedtak etter forvaltningsloven.
- **Advokat:** Dersom du ønsker bistand til å klage eller i dialog med tjenesteyter eller kommune, kan man også ta kontakt med advokat. Vi som advokater vil forsøke å bidra til bedre dialog og samarbeid og har som mål at beboeren skal få bedre tjenester, samtidig som vi bidrar til å senke konfliktnivået – ikke øke det.

Samarbeid gir bedre tjenester

Et godt samarbeid mellom pårørende, tjenesteyter og kommunen gir trygghet og bedre tjenester for den det gjelder. Selv om det kan være krevende, er det viktig å prøve å forstå hverandres roller og rammer. Ved å være tydelig, saklig og respektfull, og ved å bruke de rettighetene du har, legger du til rette for **et godt samarbeid** - også når det er utfordrende.

Husk: Du er ikke alene. Det finnes både veiledere, ombud og organisasjoner som kan støtte deg hvis du trenger det. Sammen kan vi bidra til at personer med utviklingshemning får et best mulig liv – med gode tjenester og et trygt hjem.

BUTIKK

Alle kurshefter er gratis!

Om tro og livssyn

Pengene dine

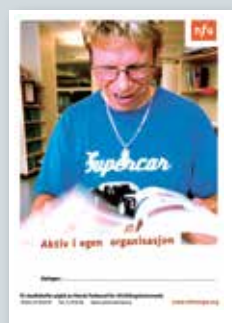
Stortingsvalg

Kommunevalg

NFU - en organisasjon

Aktiv i egen organisasjon

Veilederhefte til «Aktiv i egen organisasjon»

NFUs prinsipp-program

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Kursbevis kr 10,-

Kursmappe kr 25,-

Bøker om veien til egen bolig

kr 100,-

kr 150,-

Last ned!

Boken «Fokus på overgangen mellom ulike skoleslag» er utsolgt, men ligger klar for nedlastning på vår hjemmeside nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Vervekort, gratis

Beachflagg:
2 meter, kr 1100,-
3,9 meter, kr 1800,-

NYHET!

- Caps
- Fargeblyanter
- Buttons
- Kjølenskapsmagnet

Caps kr 65,-

Fargeblyanter kr 13,-

Button kr 5,-

Kjølenskapsmagnet kr 8,-

Tovet ullhjerter, 6 x 8 cm, kr 10,-

Hettejakke størrelse S, M, L og XXL kr 480,-

Handlenett kr 30,-

T-skjorte størrelse M, XL og 3XXL kr 85,-

Fuel box kr 300,-

Pins kr 10,-

Refleksbånd kr. 25,-

Armbånd kr 10,-

Tallerken i porselen kr 150,-

Penner, per stk. kr 10,-

Ja takk, Jeg bestiller (skriv antall):

- ☐ Kurshefte: Om tro og livssyn
☐ Kurshefte: Pengene dine
☐ Kurshefte: Stortingsvalg
☐ Kurshefte: Kommunevalg
☐ Kurshefte: NFU – en organisasjon
☐ Kurshefte: Aktiv i egen organisasjon
☐ Veilederhefte til studieheftet Aktiv i egen organisasjon
☐ Kurshefte: NFUs prinsipp-program
☐ Kurshefte: Tillitsvalgt i organisasjonen NFU
☐ Kurshefte: Ledsagerhefte
☐ Kursbevis
☐ Kursmappe
☐ Bok: Sjef i eget hus
☐ Bok: Veien fram til egen bolig
☐ Klistremerker
☐ Vervekort
☐ Beachflagg 2 meter
☐ Beachflagg 3,9 meter
☐ T-skjorte M ☐ XL ☐ 3XXL ☐
☐ Hettejakke S ☐ M ☐ L ☐ XXL ☐
☐ Handlenett beige
☐ Caps
☐ Armbånd
☐ Refleksbånd
☐ Pins
☐ Fuel box
☐ Button
☐ Kjølenskapsmagnet
☐ Penn
☐ Fargeblyanter
☐ Tallerken

Navn: _____

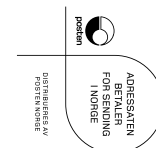
Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Porto kommer i tillegg. Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-post: post@nfunorge.org eller i nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org. Vi sender e-faktura.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0028 Oslo

FYSIKALSKE HJELPEMIDLER FOR BARN, UNGDOM OG VOKSNE

Vi leverer til fysioterapeuter,
klinikker, institusjoner og
privatpersoner
i hele landet!

Nå med
instruksjonsvideoer
på helt ny nettside!

www.bamseprodukter.no

Er du på jakt etter en meningsfull skolehverdag, tilpasset dine behov?

Vi på Ålesund folkehøgskule tilbyr deg som trenger ekstra støtte i hverdagen en unik mulighet i vår **tilrettelagte klasse – Reis bo og fritid**. Vi tilbyr deg som er glad i å reise, flotte turer i både inn- og utland. Du får oppleve spennende turmål, lære hva som er viktig på tur, og lære mer om både deg selv og andre gjennom felles reiseopplevelser.

Vår **tilrettelagte klasse** er skreddersydd for å gi deg en meningsfull og givende skoleopplevelse, med trygge rammer og engasjerte lærere som brenner for å se deg blomstre. Her får du sjansen til å lære, vokse og oppleve – helt på dine egne premisser. For å få et godt utbytte av et år hos oss, er det viktig at du liker å reise, og er glad i å være aktiv og oppleve nye ting.

ÅLESUND
FOLKEHØGSKOLE

Løypevegen 1, 6012 Ålesund • Tlf 70 17 76 00
www.alesundfhs.no • facebook.com/alesundfhs/

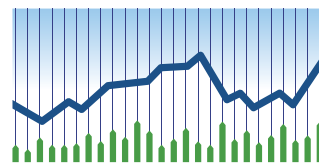
*Du er varmt
velkommen som
søker til oss!*

Bo.Aktiv

Læring, meistring og glede
i eit trygt fellesskap

www.sunnmore.fhs.no

SKAGEN

fondene

Del av Storebrand

Bli fast giver i NFU

Ved å bli fast giver er du med å sikre at
NFU har økonomiske muskler til å ta
kampen mot urettferdighet.

Les mer på www.nfunorge.org/blimed

Landsstyret

FORBUNDSLEDER
Tom Tvedt
971 99 233
tom.tvedt@nfunorge.org

NESTLEDER
Alette Reinholdt
905 36 649
alettereinholdt@online.no

Monika Andersen
469 42 930
mormi1915@gmail.com

Svein Rune Johannessen
955 57 510
svein.rune@mimer.no

Kari Elster Moen
917 51 533
klemoen@gmail.com

Henriette Hvarnes Hansen
412 27 251
henriette199@hotmail.com

Andreas Tymi
938 66 892
andreas.tymi@gmail.com

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Pb 8954 Youngstorget, 0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2b, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
Bankgiro: 8200.01.93417
Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo fylkeslag
v/ Mona Olsen
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
Tlf. 22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus fylkeslag
v/ Halvard Angaard
Myrvangveien 13
1344 Haslum
Tlf. 901 13 641
halvard@angaard.no

NFU Buskerud fylkeslag
v/ Arne Ole Kristiansen
Haresvingen 15
3320 Vestfossen
Tlf. 907 30 170
ole@htsdynamics.no

NFU Østfold fylkeslag
v/ Kjell Jaren
Ekornveien 17
1823 Knapstad
Tlf. 938 09 393
kjelljaren@gmail.com

NFU Innlandet fylkeslag
v/ Torill Vagstad
Dagfinn Grønsettsveg 38
2414 Elverum
Tlf. 402 88 307
torill.vagstad@gmail.com

NFU Vestfold og Telemark fylkeslag
v/ Randi Stenerud
Skavliveien 21
3189 Horten
Tlf. 901 58 869
nfu.vf@online.no

NFU Agder fylkeslag
v/ Leann Bel Martinsen
Bakkan 13
4563 Borhaug
Tlf. 472 66 111
leann.b.martinsen@farsund.kommune.no

NFU Rogaland fylkeslag
v/ Odd Kåre Barkved
Ole Th. Barkvedsvei 5
4100 Jørpeland
Tlf. 971 44 345
oddkare.barkved@gmail.com

NFU Vestland fylkeslag
v/ Evy Utne Knutsen
Holsbergstien 40
5918 Frekhaug
Tlf. 481 54 196
evy.utne.knutsen@outlook.com

NFU Møre og Romsdal fylkeslag
v/ Svein Rune Johannessen
Jomarka 20
6012 Ålesund
Tlf. 955 57510
mr fylkeslag@nfunorge.org

NFU Trøndelag fylkeslag
v/ Frode Strømman
Njardarvollen 9
7032 Trondheim
Tlf. 901 61 453
frostroe@online.no

NFU Nordland fylkeslag
v/ Lisbeth Selstad Amundsen
Bjerkeliveien 16
8160 Glomfjord
Tlf. 900 47 915
lis-els@hotmail.com,

NFU Troms fylkeslag
v/ Svein Jensen
Holmenveien 107, Solli
9303 Silsand
Tlf. 979 77 868
svein.n.jensen@gmail.com

NFU Finnmark fylkeslag
v/ Frid Tellefsen Svineng
Boks 187
9735 Karasjok
Tlf. 909 36 156
nfufinnmark@hotmail.com

RETURADRESSE:

Samfunn for alle

Postboks 8953 Youngstorget
0028 Oslo

Kjære lesere

Nå som året går mot slutten, vil vi i NFU sende en stor takk til deg. Takk for engasjementet ditt og for at du er med i fellesskapet vårt.

Sammen står vi sterke i arbeidet for et samfunn for alle – der menneskerettigheter står i sentrum.

Vi håper juletiden gir rom for hvile, gode øyeblikk og hygge med de du er glad i. Vi gleder oss til å fortsette det viktige arbeidet sammen med deg i det nye året.

Riktig god jul og et godt nytt år!

Vi brenner for dine rettigheter – med
faglig dyktighet og personlig oppfølging.

Advokatfirmaet Lippestad AS
post@advokatlippestad.no
22 94 10 20

